

Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin Meslek Etiği İle İlgili Görüşleri

Anatolian High School Teachers' Views on Professional Ethics

ÖZET

Anadolu Lisesi öğretmenlerinin meslek etiği ile ilgili görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel yöntem kullanılmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntem ve tekniklerinden durum araştırması şeklinde tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ordu ili Ünye ilçesinde Anadolu liselerinde görev yapan 14 öğretmen oluşturmaktadır. Bu çalışmada sistematik olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmış ve bu örnekleme yönteminin çeşitlerinden biri olan maksimum çeşitlilik örnekleme ile çalışmanın örnekleme belirlenmiştir. Bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Veri toplama süreci katılımcıların uygunluk durumlarına göre yüz yüze şeklinde yapılmıştır. Bunun sonucunda ise verilerden uygun tema ve kategoriler oluşturulmuş uygun kodlamalarla içerik analizi yapılmıştır. araştırma sonuçlarına göre: Öğretmenlerin öğrencilere yönelik mesleki etik normlarla ilgili görüşleri teması altında, öğretmenlerin öğrencilere iyi rol model olmaları, saygılı, adil ve dürüst olmaları gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, öğretmenlerin öğrencilerin özel hayatları ve durumlarıyla ilgili gizlilik ve güvenilirlik ilkelerine dikkat etmeleri gerektiği belirtilmiştir. Öğretmenlerin eğitimciler ve okul yönetimine yönelik etik normlarla ilgili görüşleri teması altında, öğretmenlerin okul müdürlerine ve meslektaşlarına saygılı olmaları, mesleki etik kurallarına uyum sağlamanın kurum başarısını artıracığı ve okul kültürünü oluşturacağı görüşleri dile getirilmiştir. Öğretmenlerin velilere ve topluma yönelik etik normlarla ilgili görüşleri teması altında, öğretmenlerin toplumdaki etik normları temsil etme sorumluluğuna sahip olmaları, velilerle iletişime açık olmaları, velilerle iş birliği yaparak öğrencilerin gelişimine katkıda bulunmaları önemli görüşlerdir.

Anahtar Kelimeler: Etik, Öğretmen Meslek Etiği, Nitel Araştırma, Eğitim Yönetimi

ABSTRACT

In this study, which aims to determine the views of Anatolian High School teachers on professional ethics, qualitative method was used. The research was designed as a case study from qualitative research methods and techniques. The study group of the research consists of 14 teachers working in Anatolian high schools in Ünye district of Ordu province. In this study, purposeful sampling method, one of the non-systematic sampling methods, was used and the sample of the study was determined by maximum variation sampling, one of the types of this sampling method. Semi-structured interview technique was used in this study. The data collection process was conducted face-to-face according to the availability of the participants. As a result, appropriate themes and categories were created from the data and content analysis was performed with appropriate coding: Under the theme of teachers' views on professional ethical norms for students, it was emphasized that teachers should be good role models for students, be respectful, fair and honest. In addition, it was stated that teachers should pay attention to the principles of confidentiality and reliability regarding students' private lives and situations. Under the theme of teachers' views on ethical norms for educators and school administration, it was emphasized that teachers should be respectful to school principals and colleagues, and that compliance with professional ethical rules would increase the success of the institution and create school culture. Under the theme of teachers' views on ethical norms towards parents and society, teachers' having the responsibility to represent ethical norms in society, being open to communication with parents, and contributing to the development of students by cooperating with parents are important views.

Keywords: Ethics, Teacher Professional Ethics, Qualitative Research, Educational Administration

GİRİŞ

Nerede olurlarsa olsunlar, aynı mesleği aynı davranış kuralları çerçevesinde icra eden kişiler meslek etiği sergilemektedirler (Atabek, 2003). Meslek etiğinin bir başka tanımı ise, kişinin mesleki açıdan kendini yürütmesi açısından kimin doğru, kimin yanlış olduğuna ilişkin görüşlere dayanan standartlar ve yasalar olmasıdır. Meslek etiğinin bölümleri mümkündür. Meslek etiği, meslek türüne göre tıp etiği, bilim etiği, basın etiği, iş etiği, eğitim etiği, sanat etiği vb. olarak adlandırılabilir. Meslek etiği, belirli bir alanda çalışan kişilerin uyması gereken davranış standartlarıdır (Şen, 1998). Meslek etiği, bireylerin herhangi bir mesleği icra ederken uymaları ve benimsemeleri gereken, genel iş çevreleri tarafından olumlu karşılanan ve kabul gören yasalar, tutumlar ve davranışlardır (Özmen ve Güngör, 2008). Birçok meslekte etik standartlar belirlenmiştir ve bu standartları uygulayan kişilerin buna uygun davranmaları gerekmektedir (Yılmaz ve Altinkurt, 2009). Meslek etiği, insanlarla doğrudan teması olan mesleklerde göz ardı edilmemesi gereken bir davranışlar bütünüdür (Ayдын, 2002).

Mustafa Bilgin¹
Mehmet Karagöz²
Hüsamettin Aydemir³
Üzeyir Hatipoğlu⁴

How to Cite This Article

Bilgin, M., Karagöz, M., Aydemir, H. & Hatipoğlu, Ü. (2023). "Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin Meslek Etiği İle İlgili Görüşleri", International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:8, Issue:50; pp:2871-2888. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/ASRJOURNAL.70648>

Arrival: 14 May 2023
Published: 30 June 2023

Academic Social Resources Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Öğretmenlik mesleği, uzmanlık alanında uzmanlık eğitimini içeren ve sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknik bileşenleri olan bir kariyerdur (Erden, 1999). Şentürk (2009) öğretmenlik mesleğini, önemli ahlaki yükümlülükleri olan ve kişiler arası ilişkilere odaklanan etik bir meslek olarak nitelendirmektedir. Çelikkaya'ya (2009) göre insan yetiştirme, eğitim mesleğidir. Çocuklar, ait oldukları toplumun geleneklerini, göreneklerini ve değerlerini öğretmenleri aracılığıyla öğrenirler ve öğretmenlerini rol model olarak tutum ve değerlerini geliştirirler (Tanrıoğen, 2002). Öğretmenler, çocukların hayata hazırlanmasında çok önemli bir rol oynamaktadır (Kuran, 2002). Öğretmenlik mesleği, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43. maddesinde devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği olarak tanımlanmaktadır. Sonuç olarak, "Öğretmenler, görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak yürütmekle yükümlüdürler" ifadesi devletin öğretmenlerden temel beklentisini tanımlamaktadır. 1970'li yıllara kadar öğretmenlik mesleğinin statüsü korunmuş, ancak takip eden yıllarda ülkemizdeki sosyal değişimler ve sanayileşmenin etkileri sonucunda gerilemeye başlamıştır. Öğretmenlik mesleği, 1980'lerde yeni meslek gruplarının oluşması ve devlet memurlarının ücret düzeylerinin düşmesi sonucunda azalan itibarını kaybetmiş ve toplumdaki konumu çökmeye başlamıştır (Çelikten, 2005; Erden, 1999). 1982'de yapılan bir değişiklikte öğretmen yetiştirme yetkisi Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) yerine üniversitelere verilmiştir. Bu görevi üstlenen eğitim fakülteleri, eğitim sistemimizin ihtiyaç duyduğu nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesinde çok yararlı oldu. Ancak 1990'lı yılların sonuna yaklaştıkça yeni sorunlar ortaya çıkmaya başladı. Bu dönemde bazı eğitim fakülteleri ülkenin ihtiyacından daha fazla öğretmen üretirken, diğer mesleklerde eğitimci ihtiyacı artmıştır (Battal, 2003). Bu sorunlar bugün hala mevcut ve çözülmemiş durumdadır. Öğretmen alımı ve yetiştirilmesine ilişkin uygulanacak devlet yasaları ile öğretmenlik mesleği hak ettiği konuma gelebilir. Eskicumal (2002) öğretmenlik niteliklerini iki kategoriye ayırmıştır: kişisel nitelikler ve mesleki nitelikler. Kişisel nitelikler açısından öğretmenliğin bir çağrı olduğunu ve iyi kişilerarası iletişim becerileri gerektirdiğini; mesleki nitelikler açısından ise öğretmenlik mesleğinin genel kültür yeterlilikleri, alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve ileri yönetim becerileri gerektirdiğini ileri sürmektedir. Mesleğin gerektirdiği nitelikler, işinden zevk alan, meslek etiğine değer veren ve öğretmeyi takdir eden öğretmenler tarafından gösterilir (Şişman ve acat, 2003). Öğrencilerin eğitimlerinde gördükleri iyi ve kötü davranışlar onları etkilemektedir. Sonuç olarak, Tanrıoğen (2002) yetkin eğitimcilerin öğrencileri olumlu etkilemesine rağmen, daha az nitelikli öğretmenlerin öğrencileri olumsuz etkilediğini bulmuştur. Türkoğlu'na (2011) göre, eğitimci sınıfı yönetme, öğretim faaliyetlerini yürütme ve öğrencilerinin ihtiyaçlarına ilgi gösterme becerilerine sahip olmalıdır. Ayrıca, eğitimcilerin sahip olması gereken nitelikler arasında her öğrencinin kendine özgü gereksinimlerini dikkate alma, eleştirel düşünmeyi teşvik etme, öğrenmeyi sürekli kılma, yeniliklere açık olma ve öğrencilere demokratik ilkeleri aşılama becerisi de yer almaktadır.

Toplumun ihtiyaç duyduğu yetenekli bireyler öğretmenler tarafından yetiştirilir. Onlardan bunu başarırken aynı zamanda entelektüel gelişmelerinin yanı sıra etik ve ahlaki gelişmelerini de ilerletmeleri beklenir. Gerek içinde yaşadıkları toplumda gerekse çalışacakları meslek örgütlerinde insanlardan etik davranışları beklenir. Sonuç olarak bireyler, eğitimcilerin vereceği eğitim sayesinde bu etik ilkeler doğrultusunda davranabileceklerdir. Öğretmenler bu senaryoda ahlaki ilkeleri gözetenek öğrencilerine rol model olma yükümlülüğüne sahiptir. Hocalarının etik rol modelliği sonucunda çocuklar nasıl davranışları gerektiğini öğrenirler. Sonuç olarak, eğitimcilerin ahlaki ilkelere uyması çok önemlidir. Bu bilgiler kapsamında araştırmanın amacı Anadolu Lisesi öğretmenlerinin meslek etiği ile ilgili görüşlerini belirlemektir. Bu genel amaç altında araştırmada aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır:

- ✓ Öğretmenlerin mesleki etik normlar hakkındaki görüşleri nelerdir?
- ✓ Öğretmenlerin Okul müdürlerine, meslektaşlarına öğrenci ve velilere karşı yükümlülükleri hakkındaki görüşleri nelerdir?
- ✓ Öğretmenlerin etik karar alma konusundaki yaklaşımları nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Anadolu Lisesi öğretmenlerinin meslek etiği ile ilgili görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel yöntem kullanılmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntem ve tekniklerinden durum araştırması şeklinde tasarlanmıştır. Nitel Araştırma; sosyal gerçekliğin ve insanların davranışlarının arkasındaki nedenlerin anlaşılmasına çalışıldığı ve görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı araştırmalardır. Bu araştırmalar belirli bir olay ve durumla ilgili gerçekleştirilmektedir. Araştırmacı, katılımcı bir gözlemci olarak ortama girer; kim, neden, nasıl gibi sorulara cevap bulmaya, olguların ve insan davranışlarının arkasında saklı nedenleri keşfetmeye çalışır. Bu araştırma yönteminde sonuçla değil daha çok süreçle ilgilenilir (Gürbüz ve Şahin, 2018).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Ordu ili Ünye ilçesinde Anadolu liselerinde görev yapan 14 öğretmen oluşturmaktadır. Bu çalışmada sistematik olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmış ve bu örnekleme yönteminin çeşitlerinden biri olan maksimum çeşitlilik örneklemesi ile çalışmanın örnekleme belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme; olası olmayan, seçkisiz olmayan bir örnekleme yöntemidir. Amaçlı örnekleme

araştırmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların belirlenerek derinlemesine araştırılmasına imkan sağlar. Belli ölçütleri karşılayan veya belirli özelliklere sahip olan bir veya birden fazla özel durumlarda çalışılmak istendiğinde genellikle bu yöntem tercih edilir. Araştırmacı, seçilen durumlar bağlamında toplum ve doğa olaylarını ya da olgularını anlamaya ve bunlar arasındaki ilişkiyi keşfetmeye, açıklamaya çalışır (Büyüköztürk vd., 2018). Amaçlı örnekleme yöntemlerinin çeşitlerinden biri olan maksimum çeşitlilik örnekleme, yapılacak olan araştırmanın evreninde incelenmiş tüm problemler ile ilgili düşünüldüğünde; kendi arasında benzeşme özelliği gösteren farklı durumların belirlenmesi ile araştırmanın bu ve benzeri durumlar üzerinde yapılmasıdır. Bu örnekleme yönteminde asıl amaç, yapılacak olan araştırmanın amacı ile tutarlılık gösteren farklı durumların arasındaki benzer veya aykırı yönlerin, ortaya çıkarılmasıyla problemlerin daha geniş bir perspektiften değerlendirilmesidir (Büyüköztürk vd., 2018).

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya pek çok katkısı bulunmaktadır. Konuya ilişkin sorular öncesinde araştırmacı tarafından hazırlanmış olup katılımcılı ile yapılan görüşmenin akışına göre soru formatında olmayan sorularda sonrasında eklenebilir, katılımcıya sorulabilir. Böylelikle konuya ilişkin soru çeşitliliğinin olması konu hakkında daha çok bilgi edinilmesine yarar sağlayacaktır (Neuman, 2006). Bu görüşme tekniği ile araştırmanın asıl amacından sapmayacak bir şekilde araştırmada yer alan katılımcıların sağlığını sosyal belirleyicilerine yönelik olarak tutum ve deneyimini detaylı bir biçimde ele almak hedeflenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmenin pek çok olumlu yanı bulunmaktadır. Hem görüşmecinin hem de katılımcının karşılıklı olarak inşa ettiği bir süreçtir. Bu süreç içerisinde hem katılımcı hem de görüşmeci aktiftir bir konumdadır. Böylelikle karşılıklı bir süreç içerisinde gerçekleşir (Kümbetoğlu, 2019).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri toplama süreci katılımcıların uygunluk durumlarına göre yüz yüze şeklinde yapılmıştır. Katılımcılara çalışmanın yapılma nedenlerinden, gizliliğinden ve çalışma esnasında nasıl yol alınacağından bahsedilmiştir. Görüşmeye dahil olan katılımcıların tamamından ses kaydını kabul etmemesi üzerine düşüncelerini yazıya aktarmaları istenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerin süresi katılımcıdan katılımcıya değişiklik göstermiş olup 15 dakika ile 50 dakika arasında değişmiştir. Çalışma için ilk olarak 10 kişiyle görüşülmüştür. Fakat çeşitliliğin daha fazla olması açısından 4 kişi ile daha görüşme yapılmış ve toplamda 14 katılımcı araştırmaya katılmıştır. Bunun sonucunda ise verilerden uygun tema ve kategoriler oluşturulmuş uygun kodlamalarla içerik analizi yapılmıştır.

BULGULAR

Aşağıdaki Tablo 1'de araştırmanın katılımcılarının demografik özelliklerine ilişkin ayrıntılar yer almaktadır.

Tablo 1: Araştırmaya Katılanların Demografik Değişkenleri

No	Cinsiyet	Branşı	Yaş	Kıdem	Öğrenim Durumu
K1	Erkek	Tarih	43	17	Yüksek Lisans
K2	Kadın	Matematik	48	23	Lisans
K3	Kadın	Türk Dili ve Edebiyatı	46	22	Yüksek Lisans
K4	Kadın	İngilizce	48	23	Lisans
K5	Erkek	Türk Dili ve Edebiyatı	47	24	Lisans
K6	Erkek	Rehberlik	30	6	Lisans
K7	Kadın	Biyoloji	42	15	Lisans
K8	Erkek	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	62	39	Lisans
K9	Erkek	Rehberlik	44	23	Lisans
K10	Erkek	Kimya	49	20	Lisans
K11	Kadın	Coğrafya	50	28	Lisans
K12	Erkek	Beden Eğitimi	57	34	Lisans
K13	Kadın	Matematik	35	11	Yüksek Lisans
K14	Erkek	Türk Dili ve Edebiyatı	47	22	Yüksek Lisans

Tablo 1'de verilen katılımcıların profili incelendiğinde, cinsiyet bakımından çalışmada 6 kadın 8 erkek öğretmen olduğu görülmüştür. Branşları bakımından çalışmada 3 Türk Dili ve Edebiyatı, 2 Rehberlik, 2 Matematik, 1 Beden Eğitimi, 1 Biyoloji, 1 Coğrafya, 1 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, 1 İngilizce, 1 Kimya ve 1 de Tarih öğretmeni yer almıştır. Yaşları bakımından katılımcıların 30-62 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Kıdem süreleri bakımından ise en az 6 yıl, en fazla 39 yıllık kıdeme sahip öğretmenler çalışmada yer almıştır. Eğitim durumları incelendiğinde ise katılımcıların 4'ü yüksek lisans, 10'u ise lisans mezunu olduklarını belirtmişlerdir.

Anadolu Lisesi öğretmenlerinin meslek etiği ile ilgili görüşlerinin tespit edilmesine yönelik olarak yapılan araştırmada, katılımcı öğretmenlere üç soru yöneltilmiştir. Öğretmenlere yöneltilen sorular:

- ✓ Bir öğretmen olarak mesleki etik normlar hakkındaki görüşleriniz nelerdir? (Saygı ve dürüstlük, Gizlilik, Profesyonel gelişim, Adil değerlendirme, İyi rol model olma, Öğrenci güvenliği, İletişim vb.)

- ✓ Okul müdürlerinize, meslektaşlarınıza öğrenci ve velilere karşı yükümlülükleriniz nelerdir? (Mesleki etik açıdan tek tek açıklayınız)
- ✓ Bir öğretmen olarak etik karar alma konusundaki yaklaşımlarınız nelerdir?

Araştırmaya katılan öğretmenlerden elde edilen verilerin değerlendirilmesi ve analizi sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin tema ve kodlara ilerleyen bölümlerde yer verilmiştir.

Mesleki Etik Normlar Hakkında Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Görüşleri

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olunan yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan ve öğretmenlere yöneltilen “Bir öğretmen olarak mesleki etik normlar hakkındaki görüşleriniz nelerdir? (Saygı ve dürüstlük, Gizlilik, Profesyonel gelişim, Adil değerlendirme, İyi rol model olma, Öğrenci güvenliği, İletişim vb.)” şeklindeki açık uçlu soruya katılımcıların vermiş olduğu cevaplar neticesi oluşturulan tema ve kodlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Mesleki Etik Normlar Hakkında Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Görüşlerine İlişkin Temalar ve Kodlar

Temalar	Kodlar	f	Katılımcı
Öğrencilere Yönelik Etik Normlarla İlgili Görüşler	Öğretmen, bilgisi, alan hakimiyeti, giyimi, nezaketi, sevgi ve saygısı,	9	K2,3,4,7,8, 10,12,13,14
	dürüstlük, adalet, sırdaşlık, okuma alışkanlığı, konularında öğrencilerine iyi rol model olmalıdır		
	Öğretmen saygılı olmalıdır	7	K2,3,5,7,10,11,13
	Öğretmen adil olmalıdır	5	K2,3,5,10,11
	Öğretmenler dürüst olmalı	5	K2,3,5,10,12
	Öğrencilerin özel hayatları ve durumları ile ilgili gizlilik ve güvenilirlik ilkelerine dikkat edilmeli	4	K3,9,10,13
	Her öğrenciye değer vermek ve kendini özel hissettirmek	3	K3,5,11
	Mesleğin etik temelini sevgi oluşturur	3	K5,7,13
	Öğretmen öğrencilerine güven vermelidir	3	K3,5,11
	Fikri ve ideolojik tercihlerini öğrencilere yansıtılmak	1	K14
	Mesleki etik değerlerini öğrencisine kavratılabilen öğretmenin temel amacı öğrencilerinin iyi bir birey olarak yetişmelerini sağlamaktır	1	K5
	Yanlış bir davranışla karşılaşıldığında öğrenciyi incitmeden uyarmak ve hata yapmasını önlemek	1	K3
	Öğretmen önce yaşayan sonra yaşadıklarını anlatan ve öğretendir.	1	K8
	Öğretmen, öğrencisinde ilgi ve merak uyandırarak öğrenme arzusunu arttırmalıdır	1	K5
Öğretmen öğrencilerinin problemlerini çözmelerine yardımcı olmalıdır	1	K3	
Eğitim Mesleğine Yönelik Etik Normlarla İlgili Görüşler	Öğretmenler sosyal, kültürel ve mesleki açıdan kendilerini geliştirmeli ve yenilemeli	5	K2,3,4,5, 11,13,14
	Mesleğe başlarken yapılan yemin mesleki etik kurallarının kabul edildiği anlamına gelir	1	K1
	Herhangi bir suç işlenmediği sürece mesleki etik kurallara uymamanın bir yaptırım yoktur	1	K1
	Mesleki etik kurallarına uyulması önemli ölçüde kişinin vicdanına ve karakterine bağlıdır	1	K1
	Mesleki etik kurallarının her öğretmen tarafından aynı ölçüde benimsenmesi ve uygulanması düşünülemez	1	K1
	Öğretmen önce kendisine sonra meslektaşlarına, öğrenci ve velilere saygılı olmalıdır	1	K8
	Öğretmenlik mesleği adanmışlık gerektiren bir meslektir.	1	K5
	Kamu malının kullanımında lüks ve israfa kaçılmamasında öğretmenlerin doğru rol-model olma sorumluluğu var	1	K9
Eğitimciler ve Okul Yönetimine Yönelik Etik Normlarla İlgili Görüşler	Mesleki etik kurallarına uyulan okullar daha başarılı olur ve mesleki hazzı artan kurum çalışanlarının kuruma olan bağlılığı artar	1	K1
	Mesleki etik kurallarının benimsenmesi ve uygulanması sonucunda kurum kültürü oluşur ve kurum kültürüne sahip okullar akademik ve sosyal açıdan daha başarılı olur	1	K1
	Öğretmenler öğrencilere yönelik güvenlik tehditleri konusunda mesleki eğitimler almalıdır.	1	K11
	Öğretmen, toplumdaki etik normları temsil konumunun farkında olmalıdır	2	K2,7
Veliler ve Topluma Yönelik Etik Normlarla İlgili Görüşler	Meslek etiği normlarını uygulamak ve öğrencilere benimsetmek toplulumuzu kurallara uyan, uyumlu, gelişen koşullara ayak uydurabilen bir toplum haline getirebilir	1	K6

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki etik normlar hakkındaki görüşlerinin; öğrencilere yönelik etik normlarla ilgili görüşler (f=45); eğitim mesleğine yönelik etik normlarla ilgili görüşler (f=11); eğitimciler ve okul yönetimine yönelik etik normlarla ilgili görüşler (f=4); veliler ve topluma yönelik etik normlarla ilgili görüşler (f=3), olmak üzere dört tema altında toplandığı görülmektedir.

Öğretmenlerin öğrencilere yönelik mesleki etik normlarla ilgili görüşler teması altında; öğretmen, bilgisi, alan hakimiyeti, giyimi, nezaketi, sevgi ve saygısı, dürüstlük, adalet, sırdaşlık, okuma alışkanlığı, konularında

öğrencilerine iyi rol model olmalıdır; öğretmen saygılı olmalıdır; öğretmen adil olmalıdır; öğretmenler dürüst olmalı; öğrencilerin özel hayatları ve durumları ile ilgili gizlilik ve güvenilirlik ilkelerine dikkat edilmeli; her öğrenciye değer vermek ve kendini özel hissettirmek; mesleğin etik temelini sevgi oluşturur; öğretmen öğrencilerine güven vermelidir; fikri ve ideolojik tercihlerini öğrencilere yansıtmamak; mesleki etik değerlerini öğrencisine kavratılabilen öğretmenin temel amacı öğrencilerinin iyi bir birey olarak yetişmelerini sağlamaktır; yanlış bir davranışıyla karşılaşıldığında öğrenciyi incitmeden uyarmak ve hata yapmasını önlemek; öğretmen önce yaşayan sonra yaşadıklarını anlatan ve öğretendir; öğretmen, öğrencisinde ilgi ve merak uyandırarak öğrenme arzusunu arttırmalıdır; öğretmen öğrencilerinin problemlerini çözmelerine yardımcı olmalıdır; olmak üzere 15 adet kod belirlenmiştir. Öğretmenlerin öğrencilere yönelik mesleki etik normlarla ilgili görüşleri incelendiğinde; katılımcılarca üzerinde en fazla durulan ve en sık tekrar edilen görüşün öğretmenin, bilgisi, alan hakimiyeti, giyimi, nezaketi, sevgi ve saygısı, dürüstlük, adalet, sırdışlık, okuma alışkanlığı, konularında öğrencilerine iyi rol model olması gerektiği olmuştur. Katılımcılar insanı yücelten etik değerlerin öğrencilere aktarılmasının en etkili yolunun bu değerleri yaşayarak göstermek olduğu görüşündedirler. İyi rol model olmadan sonra en sık tekrarlanan görüşler ise öğretmenlerin öğrencilerine karşı saygılı, adil ve dürüst olması gerektiğine ilişkin görüşlerdir. Öğrencilere yönelik etik normlarla ilgili katılımcıların görüşleri aşağıya çıkartılmıştır:

“İyi rol model olma, ...adil değerlendirme, saygı ve dürüstlük öğretmenlik mesleğinin olmazsa olmazıdır. Bizler topluma örnek olmalıyız. (Bizler insan yetiştiriyoruz)” (K2)

“Öğretmen sadece bilgi aktaran kişi değildir. Her konuda bir bütündür. Saygılı, dürüst, örnek kişi olmalı; adaletiyle, ... öğrencinin gözünde her zaman saygınlığını korumalıdır. Öğrenciye değer verdiğimizizi, onu bir birey olarak kabul ettiğimizi öğrenciye hissettirmeli; iletişimi kolaylıkla sağlamalı ve problemlerini çözmelerine yardım ederek her zaman başvurulabilecek kişi olduğumuzu göstermeliyiz. Problemlerinin gizli kalacağını söylemelerimizle dile getirmeli, bize güvenmelerini sağlamalıyız. Öğrencilerimiz için en önemli kavramlardan biri adil olmamızdır. Her öğrencinin eşit olduğunu hissettirmeliyiz. Sınıf içindeki derse katılımların performans notlarına adil olarak yansıtılmasına dikkat etmeliyiz. Öğrenci güvenliği de öğrencimizin başarısını etkileyen unsurlardan biridir. Öğrencimizin yanlış arkadaşlıklarını gördüğümüzde, yanlış davranışlarıyla karşılaştığımızda onları incitmeden uyarmalı; onların hata yapmalarını önlemeliyiz.” (K3)

“Bir öğretmenin çok iyi bir rol model olması gerekir. Öğretmenlik mesleğinin temelini oluşturan saygı, sevgi, dürüstlük, adaletli olma, öğrenci problemlerindeki sırdışlığı öğretmenin rolünde öğrencilerine kavratılmalıdır. Öğretmen bu kavramları eğitim sahnesinde hem oynayan hem de oynadığı bu rolün yansımalarını izleyen konumundadır. Öğretmen bu konuda rolünü ne kadar güzel yaşatarak oynarsa öğrencileri de o davranışları o kadar etkili hayatlarına tatbik eder.” (K4)

“Öğretmen her ortamda ışık saçandır. Işığını da davranış şekli oluşturur. O ışık saçan da öncelikle kendini bilen ve tanıyan bir kişiliktir. Örnek timsal olan öğretmen de öncelikle kendinden sorumludur. ...Mesleğin etik temelini, öğrencilerine yaklaşımı belirleyen sevgi ve saygı oluşturur. ...İdol olmanın temelinde de öğretmenin adaletli oluşu, dürüstlük ilkesini hayatına tatbik etmesi, ... karşısındaki geleceğin bireylerine güven vermesi, olay ve durum karşısında davranışlarında tutarlı olması, her çeşit öğrenci grubuyla mükemmel yakın iletişim becerisi sergilemesi yatar. Bu temeli oluşturan öğretmen, öğrencide ilgi ve merak uyandırır. Derse katılımını dolayısıyla da öğrenme arzusunu her daim artırır. Her öğrenci benim için özeldir. Her öğrenciye kendini özel hissettirmek öğrencinin derse katılımını en üst düzeye çıkarır. Mesleki etik değerlerini öğrencisine kavratılabilen bir öğretmenin temel amacı öğrencilerinin öğretmen, doktor, mühendis olmasından çok onların iyi bir birey olarak varlıklarını sürdürme çabası olmalıdır. Her alanda ne olursa olsun en iyisi olma bakış açısını kazandırabilmelidir. En iyiden kasıt hangi meslek dalında devam ederlerse etsinler öncelikle alanlarında en iyi olmaları ve mesleklerinin etik değerlerini en güzel şekilde yansıtmalardır.” (K5)

“Bir öğretmen olarak en önemli kriter öğretmenin öğrencilerine iyi birey, iyi bir öğretici olarak örnek olup bilgilerini en güzel şekilde aktarmasıdır. İşimizin temelinde birebir insan yetiştirme olduğu için etik normların önemli bir değer olduğunu düşünüyorum. Bence bir öğretmen için en önemli olan şey toplumdaki etik normları temsil konumunda olduğunun farkında olmasıdır. Her şeyin temelini sevgi ve saygıya dayandığının örneğini yaşatarak vermelidir. Öğrencilere bu duyguyu yaşatırsak öğretimde kat edeceğimiz yol uzun ve güzelliklerle dolu olur.” (K7)

“Saygı kavramı ve buna benzer güzel kavram ve değerleri öğretmenin en güzel yolu onu yaşayarak göstermektir. Ağızdan çıkan söz kulağa girer ve çıkar ama yaşayarak gönülden gelen

söz yine gönle gider. Bu sebeple öğretmen önce yaşayan sonra yaşadıklarını anlatan ve öğretendir.” (K8)

Her öğrenciye adalet çerçevesinde, ne-kim-nereden geldiğine bakılmaksızın, ötekileştirme olmadan yaklaşılmalıdır. Kendini ifade edemiyorsa da iletişim ve ifade için vazgeçilmez. İyi bir rol-model olma, saygı ve dürüstlük, gizlilik.” (K10)

“Saygı kavramını öğretmek istiyorsak önce öğretmen öğrenciye saygı duymalı ve bunu hissettirmelidir. Öğrencinin kendini rahat bir şekilde ifade etmesi ve konuşmalarının, davranışlarının akran baskısına uğramaması için öğretmen adil, saygılı olmalıdır. Profesyonel bir şekilde kazandırmak istediği davranışı sınıf ortamında değil de daha bireysel değerlendirmelidir. Öğrenci güvenliği çok önemli. Hem bedensel hem de duygusal anlamda. Bence günümüzde öğrencilerimiz en çok duygusal güvenlik tehdidi altındalar. ...Tecrübeme göre öğrencilerin öğretmeninde aradığı en önemli özellikler önce güven, sonra kendisini değerli hissettirmemizdir. Bunun yolu da saygı ve sonsuz şefkatten geçiyor...” (K11)

“Mesleğimiz çok önemli. Çünkü insana şekil veriyoruz. İnsana yön veriyoruz. Hayata hazırlıyoruz. Bu nedenle mesleğimizde dürüst olmalıyız ve örnek olmalıyız. Genç bir kuşakla birlikteyiz. Gençler iyi öğretmenin konuşmasını, giyimini, şakalarını hatta nasıl konuştuklarını bile örnek alırlar. Aslında bir nevi bize sorumluluk yüklerler. Bizim okuldaki davranışlarımız akşamları onlarca evlerde konu olmaktadır. Kendimizi geliştiremezsek ve öğrenciye yetersiz kalırsak değerimiz kişi olarak kaybolacağı gibi öğretmenlik alanına da zarar veririz.” (K12)

“...Kitap okuyarak, doğru davranışları sergileyerek öğrencilerimizi etkilemeli ve rol model olmalıyız. Onlara karşı saygılı davranmalıyız. Özel hayatları ile ilgili gizlilik ilkesine dikkat etmeliyiz. Öğrencilerimiz ile sevgi anlayışının hâkim olduğu bir iletişim içinde olmalıyız. Öğretmenlik mesleği ile ilgili doğru ve yanlışları iyi belirlemek gerekir. Bunun için hak temelli yaklaşımları göz önünde bulundurmak faydalı olacaktır.” (K13)

“Bilgiyle, alanına hakimiyetiyle takdir toplayan bir kişi olmanın yanı sıra milli ve manevi değerlerine saygılı bir kimlik olarak, giyimiyle kuşamıyla, nezaketiyle öğrencilerde örnek oluşturabilecek biri olmalı. ...Fikri ve ideolojik yanını asla eğitim-öğretim bazında öğrenciye yansıtılmamalı.” (K14)

Öğretmenlerin eğitim mesleğine yönelik etik normlarla ilgili görüşleri teması altında; öğretmenler sosyal, kültürel ve mesleki açıdan kendilerini geliştirmeli ve yenilemeli; mesleğe başlarken yapılan yemin mesleki etik kurallarının kabul edildiği anlamına gelir; herhangi bir suç işlenmediği sürece mesleki etik kurallara uymamanın bir yaptırımı yoktur; mesleki etik kurallarına uyulması önemli ölçüde kişinin vicdanına ve karakterine bağlıdır; mesleki etik kurallarının her öğretmen tarafından aynı ölçüde benimsenmesi ve uygulanması düşünülemez; öğretmen önce kendisine sonra meslektaşlarına, öğrenci ve velilere saygılı olmalıdır; öğretmenlik mesleği adanmışlık gerektiren bir meslektir; olmak üzere 7 adet kod belirlenmiştir. Öğretmenlerin eğitim mesleğine yönelik mesleki etik normlarla ilgili görüşleri incelendiğinde; araştırmaya katılanların en fazla öğretmenlerin sosyal, kültürel ve mesleki açıdan kendilerini geliştirmeleri ve yeniliklere ayak uydurmalarını vurguladıkları görülmektedir. Öğretmenlerin eğitim mesleğine yönelik etik normlarla ilgili görüşleri teması kapsamında katılımcıların görüşleri aşağıya çıkartılmıştır;

“Öğretmen olarak mesleğe başlarken yemin ederiz ve bu yeminle aslında öğretmenlik mesleğinin etik kurallarını da kabul etmiş oluruz. Ancak mesleki etik kurallarının uygulanması önemli ölçüde kişi vicdanına ve karakterine bağlıdır, herhangi bir suç işlenmediği süre içerisinde mesleki etik kurallara uymamanın yasal olarak bir yaptırımı yoktur. Bu nedenle mesleki etik kurallarının her öğretmen tarafından aynı ölçüde benimsendiğini ve uygulandığını düşünmüyorum. Örneğin aynı kurumda çalışan çok sayıda öğretmenin birbirine aynı ölçüde saygı duyduğuna ve dürüst davrandığına inanmıyorum. Yine öğrencilerin mesleki etik kurallarını içselleştirmiş öğretmenlerini kendilerine rol model aldıklarına, mesleki etik kurallarına uymayan öğretmenleri bırakın rol model almayı zaman zaman bu öğretmenlere saygı dahi duymadıklarına şahit olmaktadır...” (K1)

“...profesyonel gelişim, ...öğretmenlik mesleğinin olmazsa olmazıdır.” (K2)

“Öğretmen sadece bilgi aktaran kişi değildir. Her konuda bir bütündür. ...kendisini geliştirmesiyle ve iletişimiyle öğrencinin gözünde her zaman saygınlığını korumalıdır...” (K3)

“...Öğrencilerin hayatlarına dokunmak istiyorsak, onları bu değerlere göre şekillendirmek arzusundaysak onları hayata hazırlayan biz öğretmenlerin çok donanımlı olması gerektiğini düşünüyorum.” (K4)

Öğretmen her ortamda ışık saçandır. Işığını da davranış şekli oluşturur. O ışık saçan da öncelikle kendini bilen ve tanıyan bir kişiliktir. Örnek timsal olan öğretmen de öncelikle kendinden sorumludur. Öğretmenlik mesleği adanmışlık gerektiren bir meslektir. ...Kendini her konuda güzel ve donanımlı yetiştiren öğretmen her şeyiyle öğrencisine idol olur. İdol olmanın temelinde de öğretmenin adaletli oluşu, dürüstlük ilkesini hayatına tatbik etmesi, profesyonel anlamda öğretim materyallerine ve yöntemlerine vakıf olması, karşısındaki geleceğin bireylerine güven vermesi, olay ve durum karşısında davranışlarında tutarlı olması, her çeşit öğrenci grubuyla mükemmele yakın iletişim becerisi sergilemesi yatar...” (K5)

“Öğretmen önce kendisine, meslektaşlarına ve velinimeti gözüyle baktığı öğrenci ve veliye saygılı olmalıdır...” (K8)

“Sosyal, kültürel ve mesleki açıdan gelişimimiz çok önemlidir.” (K13)

“Kendini mesleki ve günlük gelişmelerden uzak tutmamalı, kendini yenilemeli.” (K14)

Öğretmenlerin eğitimciler ve okul yönetimine yönelik etik normlarla ilgili görüşleri teması altında; kamu malının kullanımında lüks ve israfa kaçılmamasında öğretmenlerin doğru rol-model olma sorumluluğu var; mesleki etik kurallarına uyulan okullar daha başarılı olur ve mesleki hazzı artan kurum çalışanlarının kuruma olan bağlılığı artar; mesleki etik kurallarının benimsenmesi ve uygulanması sonucunda kurum kültürü oluşur ve kurum kültürüne sahip okullar akademik ve sosyal açıdan daha başarılı olur; öğretmenler öğrencilere yönelik güvenlik tehditleri konusunda mesleki eğitimler almalıdır; olmak üzere 4 adet kod belirlenmiştir. Öğretmenlerin eğitimciler ve okul yönetimine yönelik etik normlarla ilgili görüşleri teması kapsamında katılımcılarca dile getirilen görüşler aşağıya çıkartılmıştır:

“Aslında çalıştığımız kurumlarda çalışanlar tarafından mesleki etik kurallarının benimsenmesi ve uygulanması her şeyden önce bireylerin yaptıkları işlere inanç ve güven duymasını sağlar. Bunun sonucunda kurum kültürü oluşur. Kurum kültürüne sahip okullar hem akademik hem de sosyal açıdan daha başarılı olurlar. Birçok alandaki başarı o kurumda çalışan insanların yaptığı işten aldığı hazzı daha da artırır bu sayede çalışan önce kendi yaptığı işe saygı duyar ve bu saygı kişinin çalıştığı kuruma olan bağlılığını artırır.” (K1)

“...Kamunun malını kullanırken, harcarken lüks ve israfa kaçmamak gerekiyor.” (K9)

“Bence günümüzde öğrencilerimiz en çok duygusal güvenlik tehdidi altındalar. Öğretmen bu konuda da mesleki eğitimler almalı ve kendini güncellemelidir...” (K11)

Öğretmenlerin veliler ve topluma yönelik etik normlarla ilgili görüşleri teması altında; öğretmen, toplumdaki etik normları temsil konumunun farkında olmalıdır; meslek etiği normlarını uygulamak ve öğrencilere benimsetmek toplumumuzu kurallara uyan, uyumlu, gelişen koşullara ayak uydurabilen bir toplum haline getirebilir; olmak üzere 2 adet kod belirlenmiştir. Öğretmenlerin veliler ve topluma yönelik etik normlarla ilgili görüşleri teması kapsamında katılımcılarca dile getirilen görüşler aşağıya çıkartılmıştır:

“...Bizler topluma örnek olmalıyız. (Bizler insan yetiştiriyoruz)” (K2)

“Mesleki etik normları Eğitim ve Öğretimin önemli birleşenlerinden biridir. Bu normlar öğrenciyle olan insani ilişkileri olumlu hale getirmekte çok önemli rol oynamaktadır. Ülkemiz gelişen dünyada kültür çeşitliliğini şiddetli bir şekilde hissetmektedir. Gerek zorunlu göçler gerekse küreselleşen ticari ve ekonomik ilişkiler kültür çeşitliliğini arttırmıştır. Artan bu çeşitlilikte ortak anlayışı en iyi mesleki etik normlarımız ortaya çıkarabilir. Mesleki etik normlarını iyi bir şekilde uygulayabilir, bunları öğrencilere de uygulatabilsek toplumumuz kurallara uyan, uyum içinde yaşayabilen, gelişen koşullara ayak uydurabilen bir toplum haline gelebilir. Toplumumuz gelişen dünya ile sağlıklı ve orta anlayışı içeren ilişkiyi bu normlar ile sağlayabiliriz.” (K6)

“İşimizin temelinde birebir insan yetiştirme olduğu için etik normların önemli bir değer olduğunu düşünüyorum. Bence bir öğretmen için en önemli olan şey toplumdaki etik normları temsil konumunda olduğunun farkında olmasıdır. Her şeyin temelinin sevgi ve saygıya dayandığının örneğini yaşatarak vermelidir. Öğrencilere bu duyguyu yaşatırsak öğretimde kat edeceğimiz yol uzun ve güzelliklerle dolu olur.” (K7)

Öğretmenlerin Mesleki Etik Açısından Okul Müdürlerine, Meslektaşlarına, Öğrenci ve Velilere Karşı Yükümlülüklerine İlişkin Görüşler

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olunan yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan ve öğretmenlere yöneltilen “Okul müdürlerinize, meslektaşlarınıza öğrenci ve velilere karşı yükümlülükleriniz nelerdir? (Mesleki etik açıdan tek tek açıklayınız)” şeklindeki açık uçlu soruya katılımcı öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplar neticesi oluşturulan tema ve kodlar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Öğretmenlerin Mesleki Etik Açısından Okul Müdürlerine, Meslektaşlarına, Öğrenci ve Velilere Karşı Yükümlülüklerine Dair Katılımcıların Görüşlerine İlişkin Temalar ve Kodlar

Temalar	Kodlar	f	Katılımcı
Öğretmenlerin mesleki etik açıdan okul müdürlerine karşı yükümlülükleri	Okul müdürünün kişiliğine ve temsil ettiği makama saygı duymak	7	K1,6,8,9, 11,12,13
	Uyum içerisinde çalışmak	4	K1,7,9,14
	Verilen görevleri zamanında ve layıkıyla yerine getirmek	4	K1,3,10,14
	Amirlerine karşı dürüst davranmak	3	K1,6,9
	Ders araç ve gereçlerini dikkatli kullanmak	1	K3
	Derse zamanında girmek	1	K3
	Kılık ve kıyafetine dikkat etmek	1	K3
	Mesleki etik değerlere uygun olmayan bir uygulama gördüğünde yapıcı bir şekilde eleştirmekten çekinmemek	1	K5
	Nöbetlerini tüm kurallara dikkat ederek tutmak	1	K3
	Okul müdürüyle çözüm odaklı çalışmak	1	K9
	Okul ortamında idarecilerine karşı şeffaf ve yapıcı olmak	1	K5
	Okulda yaşanan sorunlara kayıtsız kalmamak ve çözümünde okul müdürüne yardımcı olmak	1	K1
	Profesyonel gelişime özen göstermek	1	K6
	Yeni öğretim tekniklerini takip etme ve kavrama	1	K7
Öğretmenlerin mesleki etik açıdan meslektaşlarına karşı yükümlülükleri	Meslektaşlarına karşı saygılı olmaları	5	K1,3,9,11,13
	Meslektaşlarla diyalog ve iletişim içinde bulunmak	5	K5,7,8,9,11
	Dürüst davranmak	4	K1,2,3,9
	İş birliği yapmak, yardımcı olmak	4	K1,7,12,13
	Uyum içerisinde çalışmak	3	K1,13,14
	Diğer zümrelerle iş birliği yapmak	1	K3
	Güler yüzlü olmak	1	K3
Öğretmenlerin mesleki etik açıdan velilere karşı yükümlülükleri	Kendinden sonra göreve başlayanlara tecrübelerini aktarmak	1	K1
	İletişime açık olmak	4	K3,7,12,14
	Öğrencilerin pedagojik, akademik ve sosyal gelişimleri ile ilgili gerçekçi bilgileri velilerle paylaşmak	4	K1,3,7,13
	Velilere karşı şeffaf ve adil olmak	3	K4,6,11
	Dürüst davranmak	2	K2,6
	Veli ile iş birliği yaparak veliyi de eğitim ortamına katmak	2	K5,13
	Her öğrencinin özel ve kendine ait yeteneklerinin olduğunu veliler benimsetmek	1	K4
	Kurum kültürünün velilere kazandırılması amacıyla etkinlikler düzenlenmesine öncülük etmek	1	K1
	Okul aile birliği ile okul yönetiminin uyumlu ve verimli çalışması için okul yönetimine ve velilere yardımcı olmak	1	K1
	Öğrencilerin bireysel olarak karşılaştığı ve karşılaşması muhtemel durumlar karşısında velileri bilgilendirmek	1	K1
	Öğrencilerin yetenekleri ölçüsünde kültürel ve sportif faaliyetlere katılımı konusunda velileri bilgilendirmek	1	K1
	Veli toplantısı yapmak	1	K3
	Velilere profesyonel ve çözüm odaklı bir yaklaşım göstermek	1	K4
Öğretmenlerin mesleki etik açıdan öğrencilere karşı yükümlülükleri	Rol model olmak	4	K1,6,7,10
	Adil davranmak	2	K1,6
	Her öğrenciyi özel görmek ve hissettirmek	2	K1,5
	Öğrencilerle etkili bir iletişim kurmak	2	K1,8
	Derse hazırlıklı gelmek	1	K4
	Hoşgörülü olmak	1	K8
	Öğrencilerin dersi daha iyi anlamalarını sağlayacak metot ve yöntemleri araştırıp uygulamak	1	K4
	Öğrencilerini iyi bir birey olarak yetiştirmek	1	K4

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmenlerin mesleki etik açıdan okul müdürlerine, meslektaşlarına, öğrenci ve velilere karşı yükümlülüklerine dair katılımcı görüşlerinin; öğretmenlerin mesleki etik açıdan okul müdürlerine karşı yükümlülükleri (f=28); öğretmenlerin mesleki etik açıdan meslektaşlarına karşı yükümlülükleri (f=24); öğretmenlerin mesleki etik açıdan velilere karşı yükümlülükleri (f=22); öğretmenlerin mesleki etik açıdan öğrencilere karşı yükümlülükleri (f=14) olmak üzere dört tema altında toplandığı görülmektedir.

Öğretmenlerin mesleki etik açıdan okul müdürlerine karşı yükümlülükleri teması altında; okul müdürünün kişiliğine ve temsil ettiği makama saygı duymak; uyum içerisinde çalışmak; verilen görevleri zamanında ve layıkıyla yerine getirmek; amirlerine karşı dürüst davranmak; ders araç ve gereçlerini dikkatli kullanmak; derse zamanında girmek; kılık ve kıyafetine dikkat etmek; mesleki etik değerlere uygun olmayan bir uygulama gördüğünde yapıcı bir şekilde eleştirmekten çekinmemek; nöbetlerini tüm kurallara dikkat ederek tutmak; okul müdürüyle çözüm odaklı çalışmak; okul ortamında idarecilerine karşı şeffaf ve yapıcı olmak; okulda yaşanan sorunlara kayıtsız kalmamak ve çözümünde okul müdürüne yardımcı olmak; profesyonel gelişime özen göstermek; yeni öğretim tekniklerini takip etme ve kavrama isimli 14 adet kod bulunduğu görülmektedir. Öğretmenlerin mesleki etik açıdan okul müdürlerine karşı yükümlülüklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde; okul müdürünün kişiliğine ve temsil ettiği makama saygı

gösterilmesi, yöneticilerle uyum içerisinde çalışılması ve verilen görevlerin zamanında, layıkıyla yapılması görüşlerinin ilk üç sırayı işgal ettiği görülmektedir. Öğretmenlerin mesleki etik açıdan okul müdürlerine karşı yükümlülükleri teması kapsamında katılımcıların bazı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“Okul müdürü, öğretmenler, öğrenciler, veliler okulun önemli paydaşlardır. Okulun amacına uygun hizmet verebilmesi için bu paydaşların birbiriyle uyum içerisinde çalışması gerekmektedir. Bu uyumun sağlanabilmesi için de her paydaşın sorumluluğunu yerine getirmesi gerekmektedir. Bir öğretmenin okul müdürüne karşı mesleki etik kuralları çerçevesinde en önemli sorumluluğu onun kişiliğine ve temsil ettiği makama saygı duymaktır. Yine kendisine verilen görevleri zamanında ve layıkıyla yerine getirmek, okulda yaşanan olumsuzluklar karşısında kayıtsız kalmamak ve sorunların çözümü noktasında okul müdürüne yardımcı olmak, yönetimle ilgili memnuniyetsizlik ortaya çıktığı zaman açık sözlü ve dürüst olmak öğretmenin sorumlulukları arasındadır.” (K1)

“Öğretmenin okul müdürlerine karşı yükümlülükleri: öğretmenlerin derse zamanında girmeleri, verilen görevleri yapmaları, kılık- kıyafete dikkat etmeleri, ders araç ve gereçlerini dikkatli kullanmaları, nöbetlerini tüm kurallara dikkat ederek tutmaları.” (K3)

“Bir öğretmen mesleğinin değerlerini sadece sınıf ortamında değil toplumun her bir noktasında göstermek ve yaşatmak zorundadır. Okul ortamında idarecilerine karşı şeffaf olmalı, yapıcı olmalıdır. Eğitim öğretimle ilgili doğru yapılanları alkışladığı gibi mesleki etik değerlere uygun olmayan bir uygulamaya gördüğünde bunları da yapıcı bir şekilde eleştirmekten geri durmamalıdır. Eğitim öğretimle ilgili görüşlerini etkili bir iletişim bağıyla karşılıklı iş birliğinde sürdürmelidir.” (K5)

“Bir öğretmenin amirlerine karşı saygı ve dürüstlük içinde davranış sergilemesi gerekmektedir. Kurumda bu davranış biçimiyle personel ve idare arasında olumlu bir bağ oluşabilir. Bir öğretmen profesyonel gelişime özen göstermelidir ki kuruma olan bağı gelişebilsin. Öğrencilere karşı en iyi eğitim öğretim hizmetini verebilsin.” (K6)

“Okul müdürü ve öğretmenlerle mesleki açıdan iletişimde bulunup eğitim öğretimde aksayan yönleri ya da eğitime katkıda bulunan çalışmalarını müzakere etmeliyiz. Teknolojik gelişmeleri ve yeni öğretim tekniklerini iş birliği içinde kavramaya çalışmalıyız. Amirlerimizle her türlü diyaloga açık olup gelişmeleri karşılıklı takip etmeli ve eğitim öğretimde tatbik etmeliyiz.” (K7)

“Kimsenin kimseden rol çalma hakkı yoktur. Hepimizin birbirimize saygı ve dürüst olma yükümlülüğü var. Birbirimizi yormama sorumluluğumuz var. Okul müdürüyle uyumlu ve çözüm odaklı çalışmak...” (K9)

“Saygı ve sevgi çerçevesinde yaklaşım olmalıdır. Görev tanımı neyi emrediyorsa savsaklamadan görevi yerine getirmelidir. Görevlerimizi zamanında eksiksiz yerine getirmek.” (K10)

“İyi bir iletişim içerisinde olunmalıdır. Okul müdürü ve meslektaşlarla saygı temelli birlikte hareket edilerek öğrenci lehine çalışılmalıdır.” (K11)

“Bireysel bir alanda görev yapmıyoruz. Birlikte balıstığımız birimler ve alanlar var. Okul yönetimi veya idare. Bunlardan birisi. Var olan yönetmelikler içinde kurumun değerini korumaya, eğitime katkı sağlamaya çalışan okulu yönetmelikler içinde yöneten müdürümüze karşı öncelikle bizim de görmek istediğimiz saygınlığı göstermeliyiz. Bu bir kişi meselesi değildir. İnaniyorum ki okul müdürüne duyduğum saygı kadar ben de karşılığını görüyorum.” (K12)

“Mesleki açıdan okul müdürümüze meslektaşlarımıza karşı şeffaf olmalı ve onlarla iş birliği içinde, saygı çerçevesinde olumlu bir iklimde çalışmalıyız. Okul müdürünün vermiş olduğu görevleri eksiksiz ve zamanında yerine getirmek.” (K13)

“Okul müdürü ve meslektaşlarımızla uyum içinde olmaya özen göstermeli. Tarafımıza gösterilecek iyi niyetler asla istismar edilmemeli, çalışma ortamına zarar verecek söz ve davranıştan uzak durulmalı.” (K14)

Öğretmenlerin mesleki etik açıdan meslektaşlarına karşı yükümlülükleri teması altında; meslektaşlarına karşı saygılı olmaları; meslektaşlarla diyalog ve iletişim içinde bulunmak; dürüst davranmak; iş birliği yapmak, yardımcı olmak; uyum içerisinde çalışmak; diğer zümrelerle iş birliği yapmak; güler yüzlü olmak; kendinden sonra göreve başlayanlara tecrübelerini aktarmak isimli 8 adet kod bulunduğu görülmektedir. Öğretmenlerin mesleki etik açıdan meslektaşlarına karşı yükümlülüklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde; meslektaşlara karşı saygılı davranılması, meslektaşlarla sürekli diyalog ve iletişimin korunması ve meslektaşlara karşı dürüst davranılması hususları yer

almaktadır. Öğretmenlerin mesleki etik açıdan meslektaşlarına karşı yükümlülükleri teması kapsamında katılımcıların bazı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“Okul müdürü, öğretmenler, öğrenciler, veliler okulun önemli paydaşlardır. Okulun amacına uygun hizmet verebilmesi için bu paydaşların birbiriyle uyum içerisinde çalışması gerekmektedir. Bu uyumun sağlanabilmesi için de her paydaşın sorumluluğunu yerine getirmesi gerekmektedir. Öğretmen günün önemli bir bölümünü okulda geçirmektedir. Okulda en çok zaman geçirdiği kişiler arasında meslektaşları gelmektedir. Bir öğretmenin meslektaşlarıyla uyumlu çalışabilmesinin en önemli koşulu meslektaşlarına saygı duymak ve dürüst davranmaktır. İş birliği içerisinde olmak, kendisinde sonra göreve başlayanlara tecrübelerini aktarmakta öğretmenin meslektaşlarına karşı yerine getirmesi gereken yükümlülükleri arasındadır.” (K1)

“Empati, dürüstlük, saygı ve sevgi çerçevesinde eğitim ve öğretimde donanımlı bir şekilde ...meslektaşlarımızla güzel ilişkiler içinde olmalıyız.” (K2)

“Öğretmenin meslektaşlarına karşı yükümlülükleri: saygılı olmak, eşit görev dağılımlarında bulunmak, diğer zümrelerle iş birliği yapmak, güler yüzlü olmak...” (K3)

“Öğretmen arkadaşlarıyla hem branş bazında hem de diğer branştaki meslektaşlarıyla devamlı diyalog halinde kalınmalıdır. Öğrencilerin farklı yönlerinin tespitinde ve onların tam anlamıyla tanınmasında bu diyalog ve fikir alışverişleri çok önemlidir. Kendisinin bireysel olarak fark edemediği bir özelliği bir başka öğretmen arkadaşı gözlemlemiş olabilir.” (K5)

“Okul müdürü ve öğretmenlerle mesleki açıdan iletişimde bulunup eğitim öğretimde aksayan yönleri ya da eğitime katkıda bulunan çalışmaları müzakere etmeliyiz. Teknolojik gelişmeleri ve yeni öğretim tekniklerini iş birliği içinde kavramaya çalışmalıyız.” (K7)

“İş barışı olarak çalıştığımız sıralı amirlere karşı ve öğrenci-veliye karşı sorumluluk bilinci içinde olmalıyız. Doğru olmalı ve bildiklerimizi de doğru olarak öğretmeliyiz. İyi bir iletişim kurmalı, bunun içinde önce kendimize sonra yakında-uzaya doğru saygılı ve hoşgörülü olmalıyız.” (K8)

“Kimsenin kimseden rol çalma hakkı yoktur. Hepimizin birbirimize saygı ve dürüst olma yükümlülüğü var. Birbirimizi yormama sorumluluğumuz var. ...öğretmenlerle eşit ve güçlü iletişim kurmak...” (K9)

“İyi bir iletişim içerisinde olunmalıdır. Okul müdürü ve meslektaşlarla saygı temelli birlikte hareket edilerek öğrenci lehine çalışılmalıdır.” (K11)

“Bireysel bir alanda görev yapmıyoruz. ...birlikte aynı hedefe varmak için takım arkadaşı olduğumuz meslektaşlarımız var. Öncelikle meslektaşlarımızın mesleklerine saygı duymalarını isterim. Ve aynı takımda olduğumuz için aynı mücadeleyi vermeliyiz. Birimiz az koşarsak, birimiz az mücadele edersek başarı kolay gelmez. Çok çalışıp birbirimize farklı mevkilerde oynasak da yardımcı olmalıyız.” (K12)

“Meslektaşlarımızla koordineli bir şekilde yıl içerisinde planlanan çalışmalarını yürütmek.” (K13)

“...ve meslektaşlarımızla uyum içinde olmaya özen göstermeli. Tarafımıza gösterilecek iyi niyetler asla istismar edilmemeli, çalışma ortamına zarar verecek söz ve davranıştan uzak durulmalı.” (K14)

Öğretmenlerin mesleki etik açıdan velilere karşı yükümlülükleri teması altında; iletişime açık olmak; öğrencilerin pedagojik, akademik ve sosyal gelişimleri ile ilgili gerçekçi bilgileri velilerle paylaşmak; velilere karşı şeffaf ve adil olmak; dürüst davranmak; veli ile iş birliği yaparak veliyi de eğitim ortamına katmak; her öğrencinin özel ve kendine ait yeteneklerinin olduğunu veliler benimsetmek; kurum kültürünün velilere kazandırılması amacıyla etkinlikler düzenlenmesine öncülük etmek; okul aile birliği ile okul yönetiminin uyumlu ve verimli çalışması için okul yönetimine ve velilere yardımcı olmak; öğrencilerin bireysel olarak karşılaştığı ve karşılaşması muhtemel durumlar karşısında velileri bilgilendirmek; öğrencilerin yetenekleri ölçüsünde kültürel ve sportif faaliyetlere katılımı konusunda velileri bilgilendirmek; veli toplantısı yapmak; velilere profesyonel ve çözüm odaklı bir yaklaşım göstermek isimli 12 adet kod bulunduğu görülmektedir. Öğretmenlerin mesleki etik açıdan velilere karşı yükümlülüklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde; ilk üç sırada iletişime açık olmak; öğrencilerin pedagojik, akademik ve sosyal gelişimleri ile ilgili gerçekçi bilgileri velilerle paylaşmak; velilere karşı şeffaf ve adil olmak görüşleri yer almaktadır. Öğretmenlerin mesleki etik açıdan velilere karşı yükümlülükleri teması kapsamında katılımcıların bazı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“...Eğitim öğretim sürecinin vazgeçilmez parçalarından biri de velilerdir. Bu sürecin daha verimli olabilmesi için öğretmenlerin velilerin sürece daha etkin katılımını sağlaması

gerekmektedir. Öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimlerinin belirli aralıklarla düzenli olarak velilerle paylaşılması, öğrencilerin yetenekleri ölçüsünde kültürel ve sportif faaliyetlere katılım konusunda velilerin bilgilendirilmesi, kurum kültürünün velilere kazandırılması için okul ve öğretmen öncülüğünde veli, öğrenci, öğretmen katılımıyla etkinliklerin düzenlemek. Veliler arasında iş birliğinin geliştirilmesi, okul aile birliği ile okul yönetiminin uyumlu ve verimli çalışması için okul yönetimine ve velilere yardımcı olunması, öğrencilerin bireysel olarak karşılaştığı ve karşılaşması muhtemel durumlar karşısında velileri bilgilendirilmesi öğretmenin velilere karşı yerine getirmesi gereken sorumlulukları arasındadır.” (K1)

“Empati, dürüstlük, saygı ve sevgi çerçevesinde eğitim ve öğretimde donanımlı bir şekilde ...veli ve meslektaşlarımızla güzel ilişkiler içinde olmalıyız.” (K2)

“Öğretmenin velilere karşı yükümlülüğü: öğrenci velisiyle iletişim halinde olmak, öğrencinin pedagojik gelişimini takip edip veliyi bilgilendirmek, veli toplantısı yapmak.” (K3)

“Okul müdürümüze ve öğretmenlerimize karşı öğretmenlik meslek etiğinin değerleri kapsamında tutarlı davranışlar sergilememiz gerekmektedir. Tutarlı olursak sözümüzün ve davranışlarımızın bir ehemmiyeti oluşur karşı tarafta. Öğretmenlik mesleğinde tutarlı davranışlar sergilenmesi o mesleğe olan güven ve saygının artmasına vesile olur. ...Velilerimize karşı şeffaf ve adil olmalıyız. Her sorunu aşmanın birinci yolu öğrenciyi ve aile ortamını iyi analiz edebilmektir. Velilerimizi okula davet ederken eksiklikleri yüzlerine vurmak için değil onlara profesyonel bir yaklaşımla çözüm odaklı eğitim öğretim yöntemlerini kavratarak okul aile birliğini sağlam temeller üzerine kurmalıyız. Her öğrencini özel ve kendine ait yeteneklerinin olduğunu velilerimize kavratmalı ve benimsetmeliyiz.” (K4)

“...Veli açısından bakacak olursak; öğrenciler ilk bilgi ve davranış birikimlerini ailelerinden almaktadır. Yukarıda bahsettiğimiz (doğruluk, adalet, sevgi, saygı, hoşgörü vb.) etik ilkelerini aile doğru bir şekilde çocuğuna empoze etmediğinde öğrenciler okulda öğrendikleriyle ailede kavradıkları arasında ikilem yaşayabilirler. O yüzden öğretmenin öğrenci kadar veli iş birliği üzerinde durarak eğitici kimliğiyle bir bütünlük arz ederek veliyi de eğitim ortamına katmalıdır.” (K5)

“...Adil değerlendirme konusuna değinmek gerekirse öğrenci ve velilere karşı uygulanan bu etik değer öğretmen-öğrenci-veli arasında güvene dayalı bir ilişki oluşmasını bu ilişkinin sağlam temeller üstünde daha da gelişmesini sağlar.” (K6)

“Velilerimizle devamlı irtibat halinde olmalı, onlara öğrencilerle ilgili gerçekçi bilgiler vermeli ve onların her şeyden önce kendine güvenen ahlaklı ve bilgili birey yetişmelerinde katkıda bulunmaları için velilerle iyi bir iletişim ağı kurulmalıdır.” (K7)

“Velilerle ilişkiler ayırım yapılmadan ve adil olarak, gizlilik ilkelerine de uyularak sürdürülmelidir.” (K11)

“Velilerimiz okulun ve sistemin bizim kadar değerli bir ayağıdır. Onlar olamazsa mutlaka bir yanımız eksik kalır. Günümüzde teknoloji iletişim için pek çok alan açmıştır. Mutlaka diyalog içinde olmalı ve birlikte karar alabilmeliyiz. Okulun imkânlarını en iyi şekilde kullanıp eksik alanlarda velilerimizi eğitimin içinde tutmalıyız.” (K12)

“Velilere karşı yükümlülüklerimiz ise öğrencileri ile ilgili her türlü iş ve ilişkilerden haberdar etmek ve iyi bir nesil yetiştirmek. Öğrencilerimize karşı eğitim öğretim sürecinde ilgili olmalı, velilerimizi bilgilendirmeli ve onları da sürece mutlaka dahil etmeliyiz.” (K13)

“Velilerle sürekli iletişim halinde olmaya çalışılmalı.” (K14)

Öğretmenlerin mesleki etik açıdan öğrencilere karşı yükümlülükleri teması altında; rol model olmak; adil davranmak; her öğrenciyi özel görmek ve hissettirmek; öğrencilerle etkili bir iletişim kurmak; derse hazırlıklı gelmek; hoşgörülü olmak; öğrencilerin dersi daha iyi anlamalarını sağlayacak metot ve yöntemleri araştırıp uygulamak; öğrencilerini iyi bir birey olarak yetiştirmek isimli 8 adet kod bulunduğu görülmektedir. Öğretmenlerin mesleki etik açıdan öğrencilere karşı yükümlülüklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde; katılımcıların en fazla öğrencilere rol model olmanın önemi, öğrencilere adil davranma ve her öğrenciyi kendisini özel hissettirme hususlarını vurguladıkları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin mesleki etik açıdan öğrencilere karşı yükümlülükleri teması kapsamında katılımcıların bazı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“Atatürk’ün “Öğretmenler yeni nesil sizin eseriniz olacaktır. Eserin kıymeti, sizin beceriniz ve fedakârlığınızın derecesiyle orantılı olacaktır.” sözü aslında öğretmenin öğrenciyeye karşı olan yükümlülüğünü en güzel şekilde özetlemektedir. Bu çerçevede öğrencilerimize karşı en önemli

yükümlülüğümüz onlara çok değerli bireyler olduklarını ve bu toplum için ne kadar önemli olduklarını hissettirmektedir. Ayrıca onlara adaletli davranmak onlarla etkili bir iletişim kurmak, çağın ihtiyaçlarına ve beklentilerine göre kendimizi yenileyerek onlara rol model olmak yerine getirmemiz gereken yükümlülüklerimiz arasındadır.” (K1)

“Öğrencilerimize karşı en büyük sorumluluğumuz onların iyi bir birey olarak yetiştirilmesidir. İyi bir birey olabilmeleri için onları yetiştiren öğretmenlerinin donanımlarının her şeyiyle tam olması gerekir. Ders hazırlıklarımızı eksiksiz yaparak en güzel şekilde onların kavrayabileceği tarzda derslerimizi tamamlamalıyız. Daha iyi anlamalarına vesile olacak metot ve yöntemleri araştırıp uygulamalıyız.” (K4)

“Her öğrenciyi özel görmek öğretmenlik mesleğinin en büyük kutsalıdır. Her öğrencinin bilgi, beceri ve davranış sergilemedeki yansımaları farklı olabilir. Hatta başarı düzeyleri arasında uçurumlar olabilir. Bu farklılıkları kavramış bir öğretmenin öncelikli hedefi onları mesleki etik değerlerde bir araya getirmektir. Öğrencilerine doğruluk, dürüstlük, güvenilir olma, yenilikleri benimseme, hoşgörüden ayrılmama, kurallara ve insanlara saygılı olma, adaletli olma gibi değerlerden bihaber olan bir öğretmenin, alanında çok başarılı da olsa öğrencilere bu değerler çerçevesinde vereceği pek bir şey olmadığı gibi, onların hayatlarında zararı da büyük olacaktır.” (K5)

“Adil değerlendirme konusuna değinmek gerekirse öğrenci ve velilere karşı uygulanan bu etik değer öğretmen-öğrenci-veli arasında güvene dayalı bir ilişki oluşmasını bu ilişkinin sağlam temeller üstünde daha da gelişmesini sağlar. ...Öğrencilere karşı örnek davranış sergilemek öğrencinin örnek alacağı bir figür oluşturmak öğrencinin gelişimi için çok önemlidir. Her meslektaşımız üzerine düşen sorumluluğu yerine getirdiği takdirde eğitimdeki yükselişimiz kaçınılmaz olacaktır.” (K6)

“Eğitim öğretim sürecinde öğrencilerimize iyi bir rol model olup onlara yol gösterici olmalı aynı zamanda da onların bilgi birikimine katkıda bulunmalıyız.” (K7)

“İş barışı olarak çalıştığımız sıralı amirlere karşı ve öğrenci-veliye karşı sorumluluk bilinci içinde olmalıyız. Doğru olmalı ve bildiklerimizi de doğru olarak öğretmeliyiz. İyi bir iletişim kurmalı, bunun içinde önce kendimize sonra yakında-uzağa doğru saygılı ve hoşgörülü olmalıyız.” (K8)

Katılımcıların Bir Öğretmen Olarak Etik Karar Alma Konusundaki Yaklaşımları

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olunan yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan ve öğretmenlere üçüncü sırada yöneltilen “Bir öğretmen olarak etik karar alma konusundaki yaklaşımlarınız nelerdir?” şeklindeki açık uçlu soruya katılımcıların vermiş olduğu cevaplar neticesi oluşturulan tema ve kodlar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Katılımcıların Bir Öğretmen Olarak Etik Karar Alma Konusundaki Yaklaşımlarına İlişkin Temalar ve Kodlar

Temalar	Kodlar	f	Katılımcı
Adalet ve Eşitlik Odaklı Yaklaşımlar	Adaletli olmak	5	K4,6,9,13,14
	Bütün öğrencilere eşit mesafede olmak	3	K4,11,13
	Ölçme ve değerlendirme sürecinde dikkatli ve adil olmak	3	K2,13,14
	Mesleki etik kuralları çerçevesinde objektif kararlar almak	2	K1,3
	Alınan kararlar genel ahlak kuralları ile uyumlu olmak	1	K10
	Mevzuat hükümlerini dikkate almak	1	K13
	Öğrencinin faydasını incelemek	1	K6
	Tüm paydaşları (okul müdürü, öğretmenler, öğrenciler, veliler) karar alma sürecine dahil etmek	1	K1
Empati ve İnsan Odaklı Yaklaşımlar	Vicdanlı olmak	4	K1,5,9,13
	İnsanlara empati ve hoşgörü göstermek	2	K5,13
	Kişisel verilerin korunmasına dikkat etmek	2	K3,10
	Bireysel farklılıklara saygılı olmak	1	K5
	Ekip anlayışını benimsemek	1	K5
	Emek vermek, sabırlı olmak	1	K12
	İnsanlara değer vermek	1	K12
	Öğrencileri olduğu gibi kabul etmek	1	K4
	Rencide edici, dışlayıcı davranışlardan kaçınmak	1	K10
	Saygı ve dürüstlük kavramlarını ilke edinmek	1	K4
Etik ve Sorumluluk Odaklı Yaklaşımlar	Yapıcı ve etkili iletişimde bulunmak	3	K2,5,11
	Örnek ve iyi rol model olma sorumluluğu ile hareket etmek	2	K2,8
	Temsil yeteneği yüksek ve etik kuralları en üst düzeyde hayatına tatbik edecek bireyler yetiştirmeyi hedeflemek	2	K5,7
	Etik başvurularda bir üst makamdan izin almak	1	K3
	Gerçekçi olmak	1	K6
	Helal para kazanma amacıyla hareket etmek	1	K9

İdeolojik kaygılardan uzak durmak	1	K4
Öğrencilerle proje yaparken velilerinden izin belgesi almak	1	K3
Sosyal medya paylaşımlarında öğrencinin iznini almak	1	K3
Yapılacak işi iyi ve doğru yapmaya çalışmak	1	K9
Yeni eğitim ve öğretim metotlarına açık olmak	1	K5

Tablo 4 incelendiğinde; katılımcıların bir öğretmen olarak etik karar alma konusundaki yaklaşımlarına ilişkin görüşlerinin; adalet ve eşitlik odaklı yaklaşımlar; empati ve insan odaklı yaklaşımlar; etik ve sorumluluk odaklı yaklaşımlar olmak üzere üç tema altında toplandığı görülmektedir.

Katılımcıların bir öğretmen olarak etik karar alma konusunda adalet ve eşitlik odaklı yaklaşımlar teması altında; adaletli olmak; bütün öğrencilere eşit mesafede olmak; ölçme ve değerlendirme sürecinde dikkatli ve adil olmak; mesleki etik kuralları çerçevesinde objektif kararlar almak; alınan kararlar genel ahlak kuralları ile uyumlu olmak; mevzuat hükümlerini dikkate almak; öğrencinin faydasını incelemek; tüm paydaşları (okul müdürü, öğretmenler, öğrenciler, veliler) karar alma sürecine dahil etmek isimli 8 adet kod bulunduğu görülmektedir. Adalet ve eşitlik odaklı yaklaşımlar teması kapsamında katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“Mesleğimizle ilgili ya da başka konularda birçok fikre sahip olabiliriz. Sahip olduğumuz fikirlerle ilgili belki de en zor aşama karar verme aşamasıdır. Çünkü bu aşama kişinin karakterinden, vicdanından, yaşantısından, çevresinden etkilenmektedir. Bu nedenle mesleğimizle ilgili karar alırken mesleki etik kuralları çerçevesinde objektif kararlar almalıyız. Mesleki etik kurallarına uygun kararlar almadığımız takdirde kurum içerisinde telafisi mümkün olmayan mağduriyetlere neden olabiliriz. İnsanoğlu duygusal bir varlık olduğu için öznel kararlar almaya daha yatkındır. Ancak öğretmenlik mesleği profesyonel bir şekilde yapılması gereken etik kuralları olan bir meslektir. Kurumlarda alınan kararlar birçok kişiyi etkilemektedir. Bu nedenle karar alınmadan önce kurum içerisinde yer alan tüm paydaşlar (okul müdürü, öğretmenler, öğrenciler, veliler) karar alma sürecine dahil edilmeli fikir alışverişinde bulunulmalı ve fikir birliği sağlanarak karar alınmalıdır.” (K1)

“Bir öğretmen olarak sınav değerlendirmede adil olmak.” (K2)

“Etik karar alırken objektif olmak.” (K3)

“Her öğrencisine eşit mesafede olmalıdır. ...herhangi bir durum karşısında doğru olanı, adil olanı tercih etmeli...” (K4)

“Etik karar alma noktasında birinci önceliğim öğrencinin faydasına olmasıdır. Aldığımız bir karar kuruma ve öğrenciye fayda sağlamıyorsa bu kararın geçerliliği benim için her zaman bir tartışma konusu olacaktır. ...Alınan kararların aynı zamanda adaletli ve adil olarak uygulanabilir olması gerekmektedir. Bu yaklaşıma sahip olmayan her kural kurum uyumunu bozar ve kuruma saygıyı ve inancı zedeler.” (K6)

“Adaletle riayet ederek sorumluluk bilinci ile kimseyi incitmeden hareket etmelidir.” (K9)

“Alınan kararlar sevgi ve saygı çerçevesinde olmalı, genel ahlak kuralları ile uyumlu olmalıdır.” (K10)

“Etik kararlar herkese karşı aynı olmalıdır. Kişilere göre değişkenlik göstermemelidir. Benim kararım bu demek değil de hakkaniyet çerçevesinde ve dürüstlikle olmalıdır.” (K11)

“Öğrencilere eşitlikçi, empati duygusuyla, sevgi anlayışıyla yaklaşılmalıdır diye düşünüyorum. ...Ölçme, değerlendirme sürecinde dikkatli olmalı, adaletli davranmalıyız. Karar alma sürecinde öncelikle konuları yönetmelikler ve mevzuat hükümlerini dikkate alırım.” (K13)

“Bir öğretmen öğrenciler arasında adaleti mutlaka sağlamalıdır. ...Not konusunda da bu hassasiyeti göstermeli. Bireysel ilişkilerde not işlerini asla karıştırmamalıdır.” (K14)

Katılımcıların bir öğretmen olarak etik karar alma konusunda empati ve insan odaklı yaklaşımlar teması altında; vicdanlı olmak; insanlara empati ve hoşgörü göstermek; kişisel verilerin korunmasına dikkat etmek; bireysel farklılıklara saygılı olmak; ekip anlayışını benimsemek; emek vermek, sabırlı olmak; insanlara değer vermek; öğrencileri olduğu gibi kabul etmek; rencide edici, dışlayıcı davranışlardan kaçınmak; saygı ve dürüstlük kavramlarını ilke edinmek isimli 10 adet kod bulunduğu görülmektedir. Empati ve insan odaklı yaklaşımlar teması kapsamında katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Sahip olduğumuz fikirlerle ilgili belki de en zor aşama karar verme aşamasıdır. Çünkü bu aşama kişinin karakterinden, vicdanından, yaşantısından, çevresinden etkilenmektedir. Bu nedenle mesleğimizle ilgili karar alırken mesleki etik kuralları çerçevesinde objektif kararlar

almalıyız. Mesleki etik kurallarına uygun kararlar almadığımız takdirde kurum içerisinde telafisi mümkün olmayan mağduriyetlere neden olabiliriz.” (K1)

“Öğrencilerden elde edilen bilgileri kullanırken kişisel verilerin korunmasına dikkat etmek.” (K3)

“Öğrencilerini olduğu gibi kabul etmelidir. Onları şekillendirirken kendine göre değil mesleki etiğe uygun şekillendirmelidir. ...saygı ve dürüstlük kavramını kendine öncü edinip öğrencilere ve topluma örnek şahsiyet olma mücadelesini sürdürmelidir.” (K4)

“Bir öğretmen olarak etik karar almada en büyük yaklaşımım vicdanlı olabilmektir. Vicdanımda olumlu yansımaları olmayan, vicdanıma hitap etmeyen ve vicdanımda yorumlayamadığım hiçbir kararı uygulamam. Vicdanınızda adaletli olduğuna inandığınız, dürüstlüğünü yansıttığınız, çalışkanlığınızı ortaya koyduğunuz bildiğiniz, güzel örnekler oluşturacağına inandığınız her şey etik değerler kapsamında öğrenciye ve topluma aktarılabilir. Günümüzün sadece maddi yönünü hedef olarak benimsetilmiş gençlerine karşın, çözüme hoşgörüyle yaklaşabilen, bireysel farklılıkları sevgi saygı çerçevesinde kabul eden, ...sadece kendini değil ekip anlayışını benimsemiş, ...bireyler yetiştirmeyi hedef olarak gören yaklaşımı benimserim.” (K5)

“Öz mutluluk, vicdanımın sesini, ...düşünerek hareket ediyorum.” (K9)

“Kişinin özeli ifşa olmamalı. Rencide edici dışlayıcı davranışlardan kaçınılmalıdır.” (K10)

“Öğretmenlik toplumda her zaman değerini korumuştur. Her alanda olduğu gibi eğitimde de değişimler olacaktır. Olmalıdır da. Değer görmek istersek değer vermeliyiz. Hatta fedakâr olmalıyız. Mesleğimizi severek yapmalıyız. Öğretmenlik ek iş olmamalı. Emek vermeliyiz. Eğitimin karşılığı kısa surede alınmaz. Sabırlı olmalıyız. Mutlaka bir gün karşılığını alırız.” (K12)

“Öğrencilere eşitlikçi, empati duygusuyla, sevgi anlayışıyla yaklaşılmalıdır diye düşünüyorum. Onları dinlemeli, anlamalı ve karar alma süreçlerinde rehber olmalıyız. ...En sonunda aldığım kararı vicdan süzgecinden geçiririm.” (K13)

Katılımcıların bir öğretmen olarak etik karar alma konusunda etik ve sorumluluk odaklı yaklaşımlar teması altında; yapıcı ve etkili iletişimde bulunmak; örnek ve iyi rol model olma sorumluluğu ile hareket etmek; temsil yeteneği yüksek ve etik kuralları en üst düzeyde hayatına tatbik edecek bireyler yetiştirmeyi hedeflemek; etik başvurularda bir üst makamdan izin almak; gerçekçi olmak; helal para kazanma amacıyla hareket etmek; ideolojik kaygılardan uzak durmak; öğrencilerle proje yaparken velilerinden izin belgesi almak; sosyal medya paylaşımlarında öğrencinin iznini almak; yapılacak işi iyi ve doğru yapmaya çalışmak; yeni eğitim ve öğretim metotlarına açık olmak isimli 11 adet kod bulunduğu görülmektedir. Etik ve sorumluluk odaklı yaklaşımlar teması kapsamında katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Öğrencilerimize dürüstlük, emeğe saygı konusunda iyi rol model olma, etkili iletişimde kalabilmek benim için önemli kriterlerdir.” (K2)

“Öğrencilerle proje yapılırken velilerden izin belgesinin alınmak. Sosyal medya paylaşımlarında öğrenci iznini alıp paylaşmak. Etik başvurular yapmak istediğimizde bir üst makamdan izin almak.” (K3)

“Onları şekillendirirken kendine göre değil mesleki etiğe uygun şekillendirmelidir. İdeolojik kaygılardan uzak durmalı onları mesleki etik kuralları nezdinde yetiştirmeli ve kuşatmalıdır.” (K4)

“Günümüzün sadece maddi yönünü hedef olarak benimsetilmiş gençlerine karşın, ...iletişim noktasında yapıcı olan, ...yeni eğitim ve öğretim metotlarına açık ve kendini güncelleyebilen, temsil yeteneği yüksek ve etik kuralları en üst düzeyde hayatına tatbik edebilen bireyler yetiştirmeyi hedef olarak gören yaklaşımı benimserim.” (K5)

“Aldığımız ve alınan kararların gerçekçi olması da çok hassas bir noktadır. Gerçekçi olmayan kararlar uygulama noktasında her zaman problem çıkaracaktır.” (K6)

“Öğretmenlik mesleğinin en önemli kuralının meslek etiğine sahip olunması olduğunu düşünüyorum. Eğitim öğretim hayatında karşılaşılabilecek farklı olaylar karşısında meslek etiğine uygun kararlar alıp öğrencileri dürüst, doğru, empati yeteneğine sahip bir birey olarak yetiştirmeliyiz. Öğrencilerimize hayatta en önemli şeyin bizi biz yapan bu etik değerlerin olduğunu yaşayarak ve yaşatarak vermek olduğunu düşünüyorum.” (K7)

“Bu mesleği icra ederken rol-model olma zorunluluğu vardır. Görevimiz sadece bilgi aktarımı değil bilgiyi aktarırken örnek olma sorumluluğumuz da vardır. Sözlerimizle ve davranışlarımızla gençlerimize iyi bir örneklik göstermeliyiz.” (K8)

“Öncelikli olarak “Allah iyilik eden ve işini en güzel yapan kullarını sever.” ayeti kerimesi mucibince işimi güzel yapmam Allah’ın sevgisini kazanmama vesile olacağı için bu hassasiyetle güzel iş yapma adına yaptığımız işi iyi ve doğru yapmalıyız, liyakat önemlidir. ...helal para kazanma arzusunu düşünerek hareket ediyorum.” (K9)

“Okul Müdürü, idareciler, meslektaşlar, veliler ve öğrenciler ile saygı dahilinde etkili bir iletişim, profesyonel davranışlarla kişisel gelişime önem vermek ve zaman ayırmak istediğimiz hedefe bizi kolaylıkla ulaştırabilir.” (K11)

SONUÇ

Anadolu Lisesi öğretmenlerinin meslek etiği ile ilgili görüşleri üzerine yapılan araştırma sonuçlarına göre;

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki etik normlar hakkındaki görüşleri; öğrencilere yönelik etik normlarla ilgili görüşler; eğitim mesleğine yönelik etik normlarla ilgili görüşler; eğitimciler ve okul yönetimine yönelik etik normlarla ilgili görüşler; veliler ve topluma yönelik etik normlarla ilgili görüşler olmak üzere dört tema altında toplanmıştır. Öğretmenlerin öğrencilere yönelik mesleki etik normlarla ilgili görüşler teması altında; öğretmenin, bilgisi, alan hakimiyeti, giyimi, nezaketi, sevgi ve saygısı, dürüstlük, adalet, sırdışlık, okuma alışkanlığı, konularında öğrencilerine iyi rol model olması; öğretmenin öğrencilere karşı saygılı; adil ve dürüst olması gerektiği; öğrencilerin özel hayatları ve durumları ile ilgili gizlilik ve güvenilirlik ilkelerine dikkat edilmesi vurgulanmış ve her öğrenciye değer vermenin ve kendini özel hissettirmenin önemine değinilmiştir. Ayrıca, mesleğin etik temelini sevginin oluşturduğu; öğretmenin öğrencilerine güven vermesi ile fikri ve ideolojik tercihlerini öğrencilere yansıtmaması gerektiği belirtilerek, mesleki etik değerlerini öğrencisine kavratılabilen öğretmenin temel amacının öğrencilerinin iyi bir birey olarak yetişmelerini sağlamak olduğu dile getirilmiştir. Yanlış bir davranışıyla karşılaşıldığında, öğretmenin öğrenciyi incitmeden uyarması ve hata yapmasını önlemesi; öğrencisinde ilgi ve merak uyandırarak öğrenme arzusunu artırması; öğretmenin öğrencilerinin problemlerini çözmelerine yardımcı olması gerektiği belirtilmiş ve öğretmenin önce yaşayan sonra yaşadıklarını anlatan ve öğreten kişi olarak kabul edilmesi gerektiği görüşüne yer verilmiştir. Öğretmenlerin öğrencilere yönelik mesleki etik normlarla ilgili görüşleri incelendiğinde; katılımcılarca üzerinde en fazla üzerinde durulan ve en sık tekrar edilen görüşün öğretmenin, bilgisi, alan hakimiyeti, giyimi, nezaketi, sevgi ve saygısı, dürüstlük, adalet, sırdışlık, okuma alışkanlığı, konularında öğrencilerine iyi rol model olması gerektiği olmuştur. Katılımcılar insanı yücelten etik değerlerin öğrencilere aktarılmasının en etkili yolunun bu değerleri yaşayarak göstermek olduğu görüşündedirler. İyi rol model olma görüşünden sonra en sık tekrarlanan görüşler ise öğretmenlerin öğrencilerine karşı saygılı, adil ve dürüst olması gerektiğine ilişkin görüşlerdir. Öğretmenlerin eğitim mesleğine yönelik etik normlarla ilgili görüşleri teması altında ise; öğretmenlerin sosyal, kültürel ve mesleki açıdan kendilerini geliştirmesi ve yenilemesi; mesleğe başlarken yapılan yeminin mesleki etik kurallarının kabul edildiği anlamına geleceği; herhangi bir suç işlenmediği sürece mesleki etik kurallara uymamanın bir yaptırımının bulunmadığı; mesleki etik kurallarına uyulmasının önemli ölçüde kişinin vicdanına ve karakterine bağlı olduğu; mesleki etik kurallarının her öğretmen tarafından aynı ölçüde benimsenmesi ve uygulanmasının düşünülemeyeceği; öğretmenin önce kendisine sonra meslektaşlarına, öğrenci ve velilere saygılı olması gerektiği; öğretmenlik mesleğinin adanmışlık gerektiren bir meslek olduğu hususları dile getirilmiştir. Öğretmenlerin eğitim mesleğine yönelik mesleki etik normlarla ilgili görüşleri incelendiğinde; araştırmaya katılanların en fazla öğretmenlerin sosyal, kültürel ve mesleki açıdan kendilerini geliştirmeleri ve yeniliklere ayak uydurmalarını vurguladıkları anlaşılmıştır. Öğretmenlerin eğitimciler ve okul yönetimine yönelik etik normlarla ilgili görüşleri teması altında; kamu malının kullanımında lüks ve israfa kaçılmamasında öğretmenlerin doğru rol-model olma sorumluluğu; mesleki etik kurallarına uyulan okulların daha başarılı olacağı ve dolayısıyla mesleki hazzı artan kurum çalışanlarının kuruma olan bağlılığının artacağı, mesleki etik kurallarının benimsenmesi ve uygulanması sonucunda kurum kültürünün oluşacağı, kurum kültürüne sahip okulların ise akademik ve sosyal açıdan daha başarılı olacağı; öğretmenlerin öğrencilere yönelik güvenlik tehditleri konusunda mesleki eğitim alması gerektiği görüşleri dile getirilmiştir. Öğretmenlerin veliler ve topluma yönelik etik normlarla ilgili görüşleri teması altında; öğretmenin, toplumdaki etik normları temsil konumunun farkında olması gerektiği, meslek etiği normlarını uygulamak ve öğrencilere benimsetmenin toplumumuzu kurallara uyan, uyumlu, gelişen koşullara ayak uydurabilen bir toplum haline getirebileceği hususlarına dikkat çekilmiştir. Bu araştırmanın bulgularına benzer bulgular Öztürk’ün (2010) öğrenci ve veli sorumluluğu üzerine yaptığı çalışmada da görülebilir. Benzer bulgular Arends (1991), Demirci (2000) ve Erden’in (2001) konuya hâkim olma ve öğrenciler için hem mesleki hem de kişisel olarak yeterli olma konusundaki araştırmalarında ve bu çalışmada eğitimciler tarafından ilk sırada değerlendirilen "mesleki yeterlilik" konusunda da görülebilir. Öztürk (2010) ve Thompson (1997) tarafından yapılan araştırmaların, öğrencilere benzersiz kişiler olarak davranma ve onların ihtiyaçlarına saygı ve hürmetle yaklaşma bulguları, bu araştırmanın "değer etiği" alt temasıyla örtüşmektedir. Öğrencilere karşı yükümlülükler açısından rol model olma ve etik ilkelere

(sevgi, saygı ve hoşgörü) uygun davranma bulguları ile bu araştırmanın "rol model olma" ve "etik ilkeler" başlıkları Şakar'ın (2010) çalışmasındaki bulgularla benzerlik göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre; öğretmenlerin mesleki etik açıdan okul müdürlerine, meslektaşlarına, öğrenci ve velilere karşı yükümlülüklerine dair katılımcı görüşlerinin; öğretmenlerin mesleki etik açıdan okul müdürlerine karşı yükümlülükleri; öğretmenlerin mesleki etik açıdan meslektaşlarına karşı yükümlülükleri; öğretmenlerin mesleki etik açıdan velilere karşı yükümlülükleri; öğretmenlerin mesleki etik açıdan öğrencilere karşı yükümlülükleri olmak üzere dört tema altında toplanmıştır. Öğretmenlerin mesleki etik açıdan okul müdürlerine karşı yükümlülükleri teması altında; okul müdürünün kişiliğine ve temsil ettiği makama saygı duymak; uyum içerisinde çalışmak; verilen görevleri zamanında ve layıkıyla yerine getirmek; amirlerine karşı dürüst davranmak; ders araç ve gereçlerini dikkatli kullanmak; derse zamanında girmek; kılık ve kıyafetine dikkat etmek; mesleki etik değerlere uygun olmayan bir uygulamaya gördüğünde yapıcı bir şekilde eleştirmekten çekinmemek; nöbetlerini tüm kurallara dikkat ederek tutmak; okul müdürüyle çözüm odaklı çalışmak; okul ortamında idarecilerine karşı şeffaf ve yapıcı olmak; okulda yaşanan sorunlara kayıtsız kalmamak ve çözümünde okul müdürüne yardımcı olmak; profesyonel gelişime özen göstermek; yeni öğretim tekniklerini takip etme ve kavrama kodlarına yer verilmiştir. Öğretmenlerin mesleki etik açıdan okul müdürlerine karşı yükümlülüklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde; okul müdürünün kişiliğine ve temsil ettiği makama saygı gösterilmesi, yöneticilerle uyum içerisinde çalışılması ve verilen görevlerin zamanında, layıkıyla yapılması görüşlerinin ilk üç sırayı işgal ettiği görülmektedir. Öğretmenlerin mesleki etik açıdan meslektaşlarına karşı yükümlülükleri teması altında ise; meslektaşlarına karşı saygılı olmaları; meslektaşlarla diyalog ve iletişim içinde bulunmak; dürüst davranmak; iş birliği yapmak, yardımcı olmak; uyum içerisinde çalışmak; diğer zümrelerle iş birliği yapmak; güler yüzlü olmak; kendinden sonra göreve başlayanlara tecrübelerini aktarmak kodları bulunmaktadır. Öğretmenlerin mesleki etik açıdan meslektaşlarına karşı yükümlülüklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde; meslektaşlara karşı saygılı davranılması, meslektaşlarla sürekli diyalog ve iletişimin korunması ve meslektaşlara karşı dürüst davranılması hususları yer almaktadır. Öğretmenlerin mesleki etik açıdan velilere karşı yükümlülükleri teması altında da; iletişime açık olmak; öğrencilerin pedagojik, akademik ve sosyal gelişimleri ile ilgili gerçekçi bilgileri velilerle paylaşmak; velilere karşı şeffaf ve adil olmak; dürüst davranmak; veli ile iş birliği yaparak veliyi de eğitim ortamına katmak; her öğrencinin özel ve kendine ait yeteneklerinin olduğunu velilerle benimsetmek; kurum kültürünün velilere kazandırılması amacıyla etkinlikler düzenlenmesine öncülük etmek; okul aile birliği ile okul yönetiminin uyumlu ve verimli çalışması için okul yönetimine ve velilere yardımcı olmak; öğrencilerin bireysel olarak karşılaştığı ve karşılaşması muhtemel durumlar karşısında velileri bilgilendirmek; öğrencilerin yetenekleri ölçüsünde kültürel ve sportif faaliyetlere katılımı konusunda velileri bilgilendirmek; veli toplantısı yapmak; velilere profesyonel ve çözüm odaklı bir yaklaşım göstermek kodları bulunmaktadır. Öğretmenlerin mesleki etik açıdan velilere karşı yükümlülüklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde; ilk üç sırada iletişime açık olmak; öğrencilerin pedagojik, akademik ve sosyal gelişimleri ile ilgili gerçekçi bilgileri velilerle paylaşmak; velilere karşı şeffaf ve adil olmak görüşleri yer almaktadır. Öğretmenlerin mesleki etik açıdan öğrencilere karşı yükümlülükleri teması altında ise; rol model olmak; adil davranmak; her öğrenciyi özel görmek ve hissettirmek; öğrencilerle etkili bir iletişim kurmak; derse hazırlıklı gelmek; hoşgörülü olmak; öğrencilerin dersi daha iyi anlamalarını sağlayacak metot ve yöntemleri araştırıp uygulamak; öğrencilerini iyi bir birey olarak yetiştirmek hususları dile getirilmiştir. Öğretmenlerin mesleki etik açıdan öğrencilere karşı yükümlülüklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde; katılımcıların en fazla öğrencilere rol model olmanın önemi, öğrencilere adil davranma ve her öğrenciye kendisini özel hissettirme hususlarını vurguladıkları anlaşılmaktadır. Öztürk (2010) ve Thompson (1997) tarafından yapılan araştırmaların, verimli çalışması için okul yönetimine ve velilere yardımcı olmak; öğrencilerin bireysel olarak karşılaştığı ve karşılaşması muhtemel durumlar karşısında velileri bilgilendirmek; öğrencilerin yetenekleri ölçüsünde kültürel ve sportif faaliyetlere katılımı konusunda velileri bilgilendirmek; veli toplantısı yapmak; velilere profesyonel ve çözüm odaklı bir yaklaşım gösterme konularında benzerlik göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre; katılımcıların bir öğretmen olarak etik karar alma konusundaki yaklaşımlarına ilişkin görüşlerinin; adalet ve eşitlik odaklı yaklaşımlar; empati ve insan odaklı yaklaşımlar; etik ve sorumluluk odaklı yaklaşımlar olmak üzere üç tema altında toplandığı görülmektedir. Katılımcılar bir öğretmen olarak etik karar almada adalet ve eşitlik odaklı yaklaşımlar teması altında; adaletli olmak; bütün öğrencilere eşit mesafede olmak; ölçme ve değerlendirme sürecinde dikkatli ve adil olmak; mesleki etik kuralları çerçevesinde objektif kararlar almak; alınan kararlar genel ahlak kuralları ile uyumlu olmak; mevzuat hükümlerini dikkate almak; öğrencinin faydasını incelemek; tüm paydaşları (okul müdürü, öğretmenler, öğrenciler, veliler) karar alma sürecine dahil etmek görüşlerini dile getirmişlerdir. Katılımcılar bir öğretmen olarak etik karar almada empati ve insan odaklı yaklaşımlar teması altında; vicdanlı olmak; insanlara empati ve hoşgörü göstermek; kişisel verilerin korunmasına dikkat etmek; bireysel farklılıklara saygılı olmak; ekip anlayışını benimsemek; emek vermek, sabırlı olmak; insanlara değer vermek; öğrencileri olduğu gibi kabul etmek; rencide edici, dışlayıcı davranışlardan kaçınmak; saygı ve dürüstlük kavramlarını ilke edinmek görüşlerini ifade etmişlerdir. Katılımcılar bir öğretmen olarak etik karar almada etik ve sorumluluk odaklı yaklaşımlar teması altında; yapıcı ve etkili iletişimde bulunmak; örnek ve iyi rol model olma sorumluluğu ile hareket etmek; temsil yeteneği yüksek ve etik kuralları en üst düzeyde hayatına tatbik edecek

bireyler yetiştirmeyi hedeflemek; etik başvurularında bir üst makamdan izin almak; gerçekçi olmak; helal para kazanma amacıyla hareket etmek; ideolojik kaygılardan uzak durmak; öğrencilerle proje yaparken velilerinden izin belgesi almak; sosyal medya paylaşımlarında öğrencinin iznini almak; yapılacak işi iyi ve doğru yapmaya çalışmak; yeni eğitim ve öğretim metotlarına açık olmak hususlarını vurgulamışlardır. Bu araştırmadaki adil olmak alt teması ile Özdemir (2007) ve Işık'ın (2007) araştırmalarındaki adaletli olmak sonuçları benzerlik göstermektedir. Carney-Hall'ın (2008) ve Stout'un (2009) araştırmalarındaki adaletli olmak; bütün öğrencilere eşit mesafede olmak; ölçme ve değerlendirme sürecinde dikkatli ve adil olmak; mesleki etik kuralları çerçevesinde objektif kararlar almak temaları ile benzerlik göstermektedir.

Öneriler:

Öğretmenler, öğrencilere iyi birer rol model olmalı ve mesleki etik değerleri yaşayarak göstermelidir. Bu nedenle, öğretmenlerin bilgi, alan hakimiyeti, giyim, nezaket, sevgi ve saygı, dürüstlük, adalet gibi konularda öğrencilere iyi örnek olmaları için çaba göstermeleri önemlidir.

Öğretmenler, öğrencilere saygılı, adil ve dürüst bir şekilde yaklaşmalıdır. Her öğrencinin özel hayatı ve durumuyla ilgili gizlilik ve güvenilirlik ilkelerine dikkat etmeleri gerekmektedir. Her bir öğrencinin değerli olduğunu hissettirmek ve kendini özel hissetmesini sağlamak da önemlidir.

Öğretmenler, eğitim mesleğine yönelik etik normlara uymalı ve sürekli olarak kendilerini geliştirmeli, yeniliklere ayak uydurmalıdır. Mesleki etik kurallarını benimsemek ve uygulamak, öğretmenlik mesleğinin gerekliliklerindedir. Yaptıkları işe adanmışlık göstermeleri, öğrencilerin başarısı için önemlidir.

Öğretmenler, eğitimciler ve okul yönetimiyle ilişkilerinde saygılı olmalı ve mesleki etik kurallarına uyum sağlamanın okulun başarısını artıracığına inanmalıdır. Aynı zamanda, güvenlik tehditleri gibi konularda da mesleki eğitim almaları ve bu konuda bilinçli olmaları önemlidir. Veliler ve toplumla iletişimde ise, öğretmenlerin toplumdaki etik normları temsil etme sorumluluğuna sahip olduğunu bilmeleri ve mesleki etik değerleri uygulamaları, toplumun gelişimine katkıda bulunabilecekleri önemli bir noktadır.

KAYNAKÇA

Arends, R. (1991). *Learning to teach*. Newyork: MacGraw-Hill Company

Atabek, M. (2003). Denetim etiği. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, (304), 6-9.

Aydın, İ. (2002). Yönetmelik mesleki ve örgütsel etik (1. Baskı). Pegem A Yayıncılık

Battal, N. (2003, 21-23 Mayıs). Cumhuriyet Üniversitesi'nin Açılışında Yaptığı Konuşma, Eğitimde Yansımalar: VII Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu [Konferans Sunumu]. Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, Türkiye

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık

Çelikkaya, H. (2009). Eğitim bilimlerine giriş: Eğitimcilik ve öğretmenlik (4. Baskı). Nobel Yayıncılık

Çelikten, M. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(19), 207-237

Demirci, Ö. (2000). Planlamadan değerlendirmeye öğretme sanatı. Ankara: Pegem A

Erden, M. (1999). Öğretmenlik mesleğine giriş. Alkım Yayınları

Erden, M. (2001). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Alkım

Eskicumalı, A. (2002). Eğitim, Öğretim ve Öğretmenlik Mesleği: Öğretmenlik Mesleğine Giriş (2.Baskı). (Özden, Y. Ed.). Pegem A Yayıncılık.

Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2018). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri felsefe-yöntem-analiz. Ankara: Seçkin Yayıncılık

Hall, K. C. (2008). Understanding current trends in family involvement. *New Directions for student services*. 122, 3-14. Web:<http://www3.interscience.wiley.com/cgi-bin/fulltext/119815735/PDFSTAR> adresinden edinilmiştir.

Işık, H. (2007). *Okulöncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen okul-aile işbirliği çalışmalarının anne-baba görüşlerine dayalı olarak incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Kuran, K. (2002). Öğretmenlik mesleği (niteliği ve özellikleri): Öğretmenlik mesleğine giriş (Türkoğlu, A. Ed.). Mikro Yayınları

- Kümbetoğlu, B. (2019). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma* (6. Basım). İstanbul: Bağlam Yayıncılık
- Neuman, W. L. (2006). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nitel ve nicel yaklaşımlar I-II*. Cilt (Çev: Sedef Özge), (7. Basım). İstanbul: Yayın Odası.
- Özmen, F. & Güngör, A. (2008). Eğitim denetiminde etik. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 137-155.
- Öztürk, Ş. (2010). "The opinions of preschool teachers about ethical principles", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(1), 393-418.
- Stout, A. (2009). *Comparing rural parent and teacher perspectives of parental involvement: A mixed methods study*. (Unpublished Doctoral Dissertation). Walden University College Of Education, USA
- Şakar, M. C. (2010). *İlköğretim sınıf öğretmenlerinin etik görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Şen, M. L. (2014). Kamu görevlileri etik rehberi (4. Baskı). <https://www.dmo.gov.tr/Files/IcerikYonetimi/ANKARA/Belgeler/EtikKomisyonu/etikrehberi.pdf> (23.02.2023 tarihinde erişilmiştir). Erişim: 12.03.2023.
- Şentürk, C. (2009). Öğretmenlik mesleğinde etik. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 10(111), 25-29.
- Şişman, M. & Acat, M. B. (2003). Öğretmenlik uygulaması çalışmalarının öğretmenlik mesleğinin algılanmasındaki etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 235-250.
- Tanrıoğen, A. (2002). Öğretmenlik mesleğinde yeni yönelimler: Öğretmenlik Mesleğine Giriş (Türkoğlu A. Ed.). Mikro Yayınları
- Thompson, M. (1997). *Professional ethics and the teacher: Toward a general teaching council*. England: Trentham Books Limited
- Türkoğlu, A. (2011). 109 soruda eğitim bilimine giriş. Teknofset Matbaacılık
- Yılmaz, K. & Altinkurt, Y. (2009). Öğretmen adaylarının mesleki etik dışı davranışlar ile ilgili görüşleri. *İş Ahlakı Dergisi*, 2(2), 71-88.